

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

מאמרי
באתי לגני
תשכ"א • תשמ"א

מאת
כבוד קדושת
אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן
מליובאוויטש

יוצא לאור על ידי מערכת
"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ואחת לבריאה
ה' תהא שנת פלאות אראנו
שבעים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע

מוקדש
לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו
כ"ק אדמו"ר זי"ע

נדפס על ידי ולזכות
הרה"ת ר' **ירחמיאל** וזוגתו מרת **רבקה לאה**
ולזכות יוצאי חלציהם
הרה"ת ר' **מנחם מענדל** וזוגתו מרת **שרה עטא**
מרת **חנה העניא** ובעלה הרה"ת ר' **יעקב אליהו**
ובנם **בצלאל יהודה** שיחיו **אנדרוסיער**
מרת **אסתר ברכה** ובעלה הרה"ת ר' **מנחם מענדל** שיחיו **לייטער**
מושקא, פריידא מרים, אלישבע ושלמה **שמואל ארי'**
שיחיו לאורך ימים ושנים טובות ובריאות
יעקבסאהן

להצלחה רבה ומופלגה בכל אשר יפנו
בטוב הנראה והנגלה בגשמיות וברוחניות
ולנחת רוח יהודי חסידותי מתוך שמחה וטוב לבב

Published and Copyright 2020 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5781 • 2020

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס
The PrintHouse
538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237
(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס
על ידי חיים שאול בן חנה
בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"
(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

בס"ד.

פתח דבר

בקשר עם יום הבהיר יו"ד שבט הבעל"ט, יום מלאות שבעים ואחד שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר, ויום הסתלקות-הילולא של כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ, זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע —

הננו מוציאים לאור את המאמרים שבהם נתבאר פרק האחד-עשר מהמשך באתי לגני ה'שי"ת (השייך לשנה זו (תשפ"א), שבה לומדים פרק הנ"ל בפעם הרביעית): ד"ה באתי לגני דליל ש"ק פ' בשלח, י"א שבט, אחרי קבלת שבת; ד"ה ויהי בשלח, דש"פ בשלח, י"א שבט; ד"ה באתי לגני דמוצש"ק פ' בשלח, י"א שבט ה'תשכ"א וד"ה באתי לגני די"ד שבט ה'תשמ"א.

*

לתועלת הלומדים, בא גם פרק האחד-עשר מהמשך באתי לגני ה'שי"ת (בהוספת מ"מ ע"י המו"ל); תוכן המאמרים; מברקים לקראת יו"ד שבט ה'תשכ"א; ה'תשמ"א; מכתבי כ"ק אדמו"ר לקראת יו"ד שבט ה'תשי"א.

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

יום הבהיר י"ד כסלו, ה'תשפ"א (ה' תהא שנת פלאות אראנו), שבעים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע, ברוקלין, נ"י.

1) לאחרי שנשלמו ג"פ עשרים שנה — תשי"א-תשל"ל, תשל"א-תשנ"ו, תנש"א-תשע"ע — המכוונים לעשרים הפרקים שבהמשך זה (תו"מ סה"מ באתי לגני ח"ב ע' תקצד ובשוה"ג ב. וראה גם שם ח"א ע' vi. ורש"נ).

מפתח כללי

iii	פתח דבר
v	תוכן הענינים
ח	פרק אחד עשר מהמשך באתי לגני ה'שי"ת
	ה'תשכ"א
י	מברק ליו"ד שבט
	ד"ה באתי לגני, ליל ש"ק פ' בשלח, י"א שבט,
יא	אחרי קבלת שבת
כג	ד"ה ויהי בשלח, ש"פ בשלח, י"א שבט
ל	ד"ה באתי לגני, מוצש"ק פ' בשלח, י"א שבט
	ה'תשמ"א
נא	מברק ליו"ד שבט
נב	ד"ה באתי לגני, יו"ד שבט
	הוספה:
ס	מכתבים הכלליים ליום היאָרצייט

תוכן הענינים

באתי לגני, ליל ש"ק פ' בשלח, י"א שבט, ה'תשכ"א

„לא כשאני נכתב אני נקרא” – כי שם הוי' הוא שם העצם, ולכן לא שייך בו ענין הקריאה (גילוי ופרסום). „לפי מעשי אני נקרא” – אף שכל השמות הם בהספירות, הרי התפלה עצמה היא להעצמות, נמנע הנמנעות („אני נקרא”), אלא שההמשכה למטה היא ע"י האורות והכלים של הספירות („לפי מעשי”).

ענין המלחמה בשביל הנצחון שייך רק במלך, כיון שמלחמה זו היא למעלה ממדידה והגבלה, ולכן המלך מבזבז בשבילה את כל אוצרותיו. ועד"ז למעלה בענין שם צבאות (שהוא בספירת הנצח), ששם זה מושרש בהעצמות, ולכן בענין זה מבזבזים את כל האוצרות הנעלים ביותר.

התחלת העבודה היא בבחי' „הוי' צבאות” – ש„צבאות” הוא ענין בפ"ע, אלא שבזה גופא נמשך האור לנצח את הלעו"ז, והו"ע האור כפי שנמשך בב"ע, ובעבודה הו"ע האתכפיא; ותכלית העבודה היא להיות בבחי' „צבאות הוי'” – ש„צבאות” בטל וטפל לשם הוי', והו"ע גילוי האצילות, ובעבודה הו"ע האתהפכא.

שני ענינים אלו ישנם גם בתורה – גליא דתורה ופנימיות התורה. ואף שעיקר הגילוי דפנימיות התורה יהי' לעתיד, מ"מ התחלת הגילוי ישנה עכשיו, כיון שכל הגילויים דלעתיד תלויים במעשינו ועבודתנו עכשיו.

וזהו „כל היוצא למלחמת בית דוד כותב גט כריתות לאשתו”, שכדי לנצח במלחמת בית דוד יש צורך במלחמה בדרך נצחון דוקא, עי"ז שמוסר ומבזבז את כל אשר לו ואינו מתחשב כלל במציאות שלו. ועי"ז נמשך כן גם מלמעלה, שפותחים את האוצר העליון, והו"ע הגילויים דפנימיות התורה שיתגלו לעתיד.

יא

ויהי בשלח פרעה, ש"פ בשלח, י"א שבט, ה'תשכ"א

מעלת התשובה על התומ"צ: האור הנמשך ע"י תומ"צ הוא מוגבל, משא"כ האור הנמשך ע"י התשובה הוא אור בלתי-מוגבל, שלגביו אין החושך מנגד, ולכן בכחו להפוך את החושך לאור („אתהפכא חשוכא לנהורא”).

וזהו „טוב שם משמן טוב”: „שמן טוב” הוא העבודה דתומ"צ, ו„טוב שם” הוא עבודת התשובה. ומעלה זו שייכת גם לענין השמות בכלל, ע"פ ביאור הצ"צ שהשמות הם בהחיות של הכלים, שהתאחדותם עם הכלים („איהו וגרמוהי חד”) היא ע"י בחי' נמנע הנמנעות שלמעלה משניהם.

כדי להמשיך אור זה צ"ל ענין הביטול, וזהו כללות ענין הגלות. ולכן

תוכן העינים

נמשלה הגלות לזריעה, שע"י ביטול מציאות הגרעין נעשית הצמיחה מאין ליש.

וזהו „בשלח פרעה את העם“, שהי' משלח פארות וענפים כו', כי דוקא ע"י המיצר והביטול (פרעה) נעשה ענין הצמיחה (המשכת אור הבלי-גבול). ומ"מ לא היתה גאולה שלימה, כי במצרים ביררו רק ר"ב ניצוצות, וכשתושלם עבודת בירור כל רפ"ח הניצוצות תהי' גאולה שלימה

כג

באתי לגני, מוצש"ק פ' בשלח, י"א שבט, ה'תשכ"א

ענינו של השם – שהוא מקשר את הנברא עם החיות שנמשך בו מלמעלה. וכן הוא בענין ז' השמות שאינם נמחקים, שענינם הוא „לפי מעשי אני נקרא“ – חיבור בחי' „אני“ (החיות שלמעלה) עם „מעשי“ (הפעולה למטה).

ענין השמות בעומק יותר – ע"פ ביאור הצ"צ שהשמות הם בהחיות של הכלים, בחי' „איהו“ המתייחד עם „גרמוהי“, שלמעלה מבחי' „איהו“ המתייחד עם „חיהו“ [ועד"ז יש לבאר מ"ש המגיד שע"י התפשטות הגשמיות והתגברות כח הרוחני (כמו כהן גדול ביוהכ"פ) יכול להיות גילוי שם הוי' ככתבו – כי התפשטות הגשמיות בעולם הזה גופא היא חיבור הפכים הנמשך מבחי' „נמנע הנמנעות“, ומצד ענין זה יכול להיות גילוי שם הוי' ככתבו].

וזהו פירוש רבנו הזקן בענין „אליו ולא למדותיו“ שהכוונה בזה היא לעצמות א"ס – שפירוש זה הוא פנימיות כל הפירושים, כי החיבור ד„איהו וחיהו“ והחיבור ד„איהו וגרמוהי“ הוא מצד בחי' „נמנע הנמנעות“.

ענין המלחמה בשביל הנצחון (שהכל יהי' כחפצו ורצונו דוקא) – שייך רק במלך, כי ענין הנצחון נטוע ומושרש בעצם הנפש, ולכן ישנו רק אצל מי שעצם הנפש אצלו הוא בגילוי. וכיון שכוונת המלחמה היא שהכל יהי' כחפצו ורצונו – אין בזה מקום לחשבון כלל, אלא הוא מבזבז בשבילה את כל אוצרותיו. ועד"ז הוא למעלה, שמצד שם צבאות נדרשת מישראל העבודה באופן של צבא.

והתחלת העבודה היא בבחי' „הוי' צבאות“ – שישנו מנגד וצריך להלחם עמו, והו"ע העבודה שמצד עולמות בי"ע (אתכפיא); ותכלית העבודה היא להיות בבחי' „צבאות הוי“ – ש„צבאות“ בטל וטפל לשם הוי', והו"ע העבודה שמצד עולם האצילות (אתהפכא). והממוצע ביניהם הוא שם צבאות („אות הוא בצבא דילי“), שגם בעולמות בי"ע יהי' „איהו וגרמוהי חד“ כמו באצילות.

בשביל עבודה זו צריך להיות בזבזו האוצרות, כיון שמדת הנצח נמשכת מבחי' „לא אדם“ (כמ"ש „וגם נצח ישראל גו' כי לא אדם הוא להנחם“), ולכן ענין הנצחון הוא באופן שאין בו שום חשבונות.

ענין זה נראה בעיקר בגמר הבירורים בדרא דעקבתא דמשיחא, והו"ע „מלחמת בית דוד“ כדי לנצח את אלו „אשר חרפו עקבות משיחך“. ולכן

תוכן העיניים

אמרו „כל היוצא למלחמת בית דוד כותב גט כריתות לאשתו“, כי ע"י בזבוז האוצרות מלמעלה נעשית גם עבודת האדם באופן של בזבוז האוצרות, ועד למסירות נפש – שמעמיד בסכנה גם את חיי נפשו כדי לנצח את המנגד

ל

באתי לגני, יו"ד שבט, ה'תשמ"א

ביאור ענין הנצח למעלה (דלכאורה אין שם תפיסת מקום לכל העיניים הבלתי רצויים) – שמאחר שיש צורך בניצוח המלחמה בשביל ישראל (שהם נמצאים למטה וצריכים לפעול בירור בעוה"ז הגשמי והחומרי), לכן נעשה ענין הנצח גם למעלה.

אוצרו של המלך הוא היראה שכל המדינות יראים ממנו („יראת ה' היא אוצרו“), שיראה זו היא מציאותו של המלך. והשייכות לענין הנצחון – כמארז"ל „והנצח זו ירושלים“, שענין ירושלים הוא שלימות היראה (החל מיראה תתאה – כדמצינו שהכתוב „נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם“ נאמר בנוגע למלכות דוד, שענינו קבלת-עול, יראה תתאה).

נתינת האוצר היא כדי שישראל ינצחו במלחמה – כיון שענין זה נוגע בעצמותו ומהותו, שהרי תכלית הבריאה היא לפי שנתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים, ולזה צ"ל ענין המלחמה והנצחון כו'

נב

[פרק אחד עשר מהמשך באתי לגני ה'שוי"ת]

בס"ד, פורים, ה'שוי"ת.

(א) **ולבאר** בעומק יותר מה שישראל נק' בשם צבאות הוי', דשם צבאות הוא שם קדוש, שהוא מהז' שמות שאינם נמחקים¹, ושם זה נתגלה ע"י הנביאים*, דבתורה לא נזכר שם צבאות, ונזכר רק צבאות הוי'² וקאי על ישראל, וצ"ל מהו זה המעלה, כלומר בשביל איזה מעלה ומדריגה נק' ישראל בשם צבאות הוי'. והתואר הזה ניתן לישראל ביציאתם ממצרים דוקא. אך הענין הוא דהנה איתא במד"ר (שמות פ"ג)³ שמי אתה מבקש לידע לפי מעשיי אני נקרא, וכשאני נלחם עם הרשעים אני נקרא צבאות, א"כ מובן דשם צבאות הוא שם דמלחמה, וכן אי' בשערי אורה לרי"ג⁴, דשם צבאות הוא בנו"ה ומשם נמשכות כל המלחמות שבעולם. וצ"ל מהו השייכות דמלחמה לנצח והוד שיהי' משם נמשכים כל המלחמות שבעולם. והנה ענין הנצחון שייך בגדול דוקא, דמי שהוא שפל בערך, הנה אם יאמר אדם כנגדו לא ינצח (אלא יכול לענות עזות), ודוקא מי שהוא גדול הרי יש בו מדת הנצחון, דכאשר יאמר אדם דבר נגדו או יעשה דבר שאינו כרצונו, הנה ינצח כנגדו להוציא כאור צדקו. והוא ע"ד שארז"ל (יומא כג, א) כל ת"ח שאינו נוקם ונוטר כנחש אינו ת"ח, ופרש"י נוקם נקמתו ונוטר איבה בלבו כנחש (וע' הדיוק נחש דוקא מבואר שם*). והקשה בגמרא והא כתיב⁵ לא תקום ולא תטור, ומ"מ הרי יש היתר לת"ח להיות נוקם ונוטר. אמנם הנקימה והנטירה שמותרת לת"ח (ועוד יותר שמחוייב בה) אינו ח"ו הנקימה והנטירה האמורה בתורה, וכאמרם ז"ל שם ההוא בממון הוא דכתיב, והיינו דהנקימה ונטירה

ע"י הנביאים: ברכות לא, ב. ונתבאר בתו"א ותו"ח ר"פ בא.
 מבואר שם: עי"ש בחדא"ג מהרש"א. — ולהעיר מערכין טו, ב: אתה מה הנאה יש לך.

(1) שבועות לה, א. רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ו ה"ב.
 (2) בא יב, מא.
 (3) פיסקא ו.
 (4) = לר' יוסף גיקטלייא (שער ג"ד).
 (5) קדושים יט, יח.

המחוייבת לת"ח אינה בשביל ממון, או הבאה ע"י ממון ומ"מ ה"ז נקימה ונטירה, אלא שיש תנאי בדבר, שיהי' ת"ח דוקא, ות"ח הוא שמקבל מן החכמה* והוא טפל אליה, והיינו דכל עשייתיו ועניניו הוא בשביל החכמה, שזהו בכללות ענין הנצחון, והנצחון הוא בגדול דוקא, וכל מי שגדול יותר, מדת הנצחון הוא ביותר אצלו, ולכן המלך שגדול מכל העם, דזהו מעלת המלך שהוא בחיר העם וגדול מהם וכמ"ש גבי שאול* (שמואל א' ט' ב') ואין איש מבני ישראל טוב ממנו משכמו ומעלה גבוה מכל העם, ולכן הנה בו שייך ענין הנצחון יותר לגלות רצונו וחפצו ולהוציא נצחונו, דזהו ג"כ סיבת ענין המלחמה להוציא הנצחון. דהנה במלחמה הרי יש ב' ענינים הא' לשלול שלל ולבוז בו, והב' ענין המלחמה הוא להוציא נצחונו שיהי' כרצונו וחפצו שזהו עיקר המלחמה, וענינה להוציא נצחונו, דמלחמה לשלול שלל ולבוז בו הוא מלחמה של כח וגבורה בלבד, ומלחמה בכללות כלומר ההשכלה שבמלחמה הוא להוציא הנצחון שיהי' כחפצו ורצונו. אמנם ג"ז ענין הנצחון הוא דוקא כשיש מנגד המונע ומעכב ואז שייך נצחון, דבלא מנגד אינו שייך ענין הנצחון כלל ומנהיג מלכותו כחפצו, אמנם כאשר חפץ באיזה דבר וישנו מנגד לזה, אז עומד בנצחון כנגדו ומוציא נצחונו, ובשביל ניצוח המנגד הרי מבזבז כל סגולות האוצרות דהון יקר הנאסף והנקבץ במשך כמה שנים מדור אחר דור ואשר מעולם לא השתמש מזה לשום דבר, וכמוס וחתום מעין כל רואה, הנה בעת ניצוח המלחמה הוא מבזבז כל האוצרות*, והוא לפי* דמדת הנצחון הוא למעלה מרצון ועונג. והנה כל העונג הנעלה והנפלא שיש בסגולות מלכותו ואוצרות יקרו הנה אינו תופס מקום כלל לגבי הנצחון, והוא לפי שמדת הנצחון הוא למעלה מעונג, ועוד יותר שגם חייו משליך המלך מנגדו, ומצד גודל הנצחון

מן החכמה: תו"א פ' יתרו סד"ה משה ידבר [סח, ג].
 ולכן המלך.. גבי שאול: להעיר מיומא (שם) שמרז"ל כל ת"ח שאינו נוקם כו' בא אחרי מרז"ל מפני מה נענש שאול מפני שמחל על כבודו.
 והוא לפי: ראה בכ"ז באריכות סד"ה צדקת פרזונו תרפ"ט (קונטרס דרושי חתונה [סה"מ קונטרסים ח"א לו, ב ואילך. סה"מ תרפ"ט ע' 123 ואילך]). מאמרי פסח תש"ט (קונטרס סה [סה"מ תש"ט ע' 111 ואילך]).

(6) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ה ח"ב ע' תתקפט ואילך. תורת חיים בשלח שכב, א ואילך (רכא, ד ואילך). אוה"ת שם ע' תערב ואילך. סה"מ תרכ"ו ע' רפו ואילך. תרכ"ט ע' סד ואילך.

עומד בעצמו בקשרי המלחמה, והוא לפי שהנצחון נטוע ומושרש בעצם הנפש למעלה יותר מכחות הגלויים שבנפש, והיינו שהוא למעלה מהאור והחיות שבא בגילוי, ולזאת הוא מפקיר את חיו, ומכ"ש שהוא מבזבז אוצרותיו ותענוגי מלכים, דהסדר בזה הוא, דבעת מלחמה פותחים את האוצרות ונותנים אותם ע"י שרי הפקידים שהם פקידי החיל, והכוונה בזה הם אנשי החיל שהם דוקא עושים את הנצחון. והדוגמא מזה יוכן למעלה דישנו ג"כ בחינת אוצר, והוא מה דכמוס וחתום, וכמ"ש יפתח הוי' לך את אוצרו הטוב, וכהבקשה⁸ ואוצרך הטוב לנו תפתח, ומאוצר מתנת חנם חננו כו"ו שהם אוצרות החתומים, ובעת המלחמה פותחים את האוצרות שמוסרים אותם ע"י פקידים, שהם פקידי החיל. אמנם הכוונה הוא בשביל החיל, לפי שהן הנה המביאים את הנצחון. וזהו דישראל נק' צבאות הוי' לפי שהם אנשי החיל אשר הם עושים רצונו של מקום לנגד את המנגד ולהם פותחים אוצר העליון בשביל ניצוח המלחמה לנגד את המנגד.

(7) תבוא כח, יב.

(8) פיוט "שערי שמים פתח" שאומרים בסוף נעילה ובהושע"ר.

(9) "יהי רצון קודם תהלים בחול" (תהלים אהל יוסף יצחק בתחלתו).

ב"ה. נוסח המברק שהואיל כ"ק אדמו"ר שליט"א

לשלוח לאנ"ש שי' בכל מרחבי תבל

לקראת יו"ד שבט, ה'תשכ"א

והתוועדות פעילה ולנצל במילואם האוצרות טובים שמדורות —
שמבזבזים לנו*.

בברכת הצלחה

מנחם שניאורסאהן

(* עיין המשך באתי לגני (דיום ההסתלקות-הילולא) פרק י"א.

בס"ד. ליל ש"ק פ' בשלח, י"א שבט, אחרי קבלת שבת, ה'תשכ"א
(הנחה בלתי מוגה)

באתי¹ לגני אחותי כלה², ואיתא במדרש³ לגני לגנוני, למקום שהי' עיקרי בתחילה, דעיקר שכינה בתחתונים היתה, אלא שע"י החטאים סילקו את השכינה מלמטה למעלה עד רקיע השביעי, ואח"כ המשיכו אותה מלמעלה למטה, עד שבא משה, שהוא השביעי, וכל השביעין חביבין⁴, והורידה למטה בארץ. וזהו באתי לגני לגנוני. אך מצד חטא העגל נעשה עוה"פ סילוק השכינה, ועל זה בא הציווי⁵ ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, בתוך כל אחד ואחד מישראל⁶, היינו שצריכים לפעול שתהי' השראת השכינה, ושכנתי, בתוך כל אחד ואחד מישראל, ועי"ז נעשית ההמשכה גם במשכן כפשוטו ובכללות העולם. והנה, ההמשכה שהיתה במשכן ענינה הוא הפיכת השקר ושטות דלעו"ז לקשר וקרשי המשכן. וזהו גם כללות ענין הקרבנות שהי' במקדש, שהקריבו בהמה גשמית ועי"ז נעשה ענין קירוב הכחות והחושים כו"⁷, שגם ענין זה הוא ע"י עבודה כאו"א מישראל, שמהפך את השטות דלעו"ז שאצלו לשטות דקדושה, ופועל ההקרבה בנפש הבהמית שלו, ועי"ז נעשית גם הקרבת הבהמה גשמית כפשוטו בביהמ"ק (שכולל את כל עניני העולם). והיינו שע"י העבודה דכל אחד ואחד מישראל פועלים גם בכללות העולם שיהי' דירה לו יתברך, ועי"ז נשלמת הכוונה דנתאוה הקב"ה להיות לו יתברך דירה בתחתונים⁸.

והנה בכדי לפעול עבודה הנ"ל צריך להכנס (ולהיות חלק) בצבאות הוי'. ומבאר בהמאמר, שבצבא יש ג' פירושים, צבא לשון זמן,

סע"ב. ובכ"מ. וראה ראשית חכמה שערי האהבה פ"ו קרוב לתחילתו (ד"ה ושני פסוקים). אלשיך עה"פ תרומה שם ("שמעתי לומדים"). של"ה סט, א. רא, א. חלק תושב"כ תרומה שכה, ב. שכו, ב. וראה לקו"ש חכ"ו ע' 173 הערה 45.
7) ראה ספר הבהיר סי' מו (קט). רקאנטי בראשית ד, ג. תצוה כט, יח. של"ה ריא, ב. בחיי ויקרא א, ט.
8) ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז. ב"ר ספ"ג. במדב"ר פ"ג, ו. תניא רפ"ו.

1) מאמר זה מיוסד בעיקרו על פרק האחד-עשר * מד"ה באתי לגני השי"ת.
2) שה"ש ה, א.
3) שהש"ר עה"פ.
4) ויק"ר פכ"ט, יא.
5) תרומה כה, ח. וראה רש"י תשא לא, יח. שם לג, יא. תנחומא תרומה ח.
6) הובא בשם רז"ל בלקו"ת ר"פ נשא כ, * הפרק השייך לשנה זו — ראה תו"מ סה"מ באתי לגני ח"א ע' vi. וש"נ.

כמ"ש⁹ הלא צבא לאנוש עלי ארץ, צבא מלשון צביון, רצון ויופי, שהו"ע ההתכללות, וצבא לשון חיל. וע"י ג' ענינים אלו משלימים הכוונה דדירה בתחתונים, וכמבואר בארוכה בסעיפים הקודמים. ולאחרי שביאר בפרק יו"ד ב' פירושים הראשונים שבצבא, מתחיל לבאר בפרק י"א ענין העיקרי שבצבא, מלשון חיל, שהו"ע העיקרי שבעבודה. כי, פירוש צבא מלשון זמן הוא רק תנאי בעבודה, ולא העבודה עצמה, והיינו, שהעבודה דתורה ומצוות צריכה להיות בזמן ומקום ובטבע העולם, וכידוע הסיפורים מרבתינו נשיאינו בענין זה¹⁰. וגם פירוש צבא מלשון צביון והתכללות אינו ענין העבודה עצמה, כי אם הכנה לעבודה, שההכנה היא ההתכללות שכולל עצמו עם כל ישראל, שזהו שקודם התפלה צריך לקבל על עצמו מצות ואהבת¹¹ לרעך כמוך¹², כי זהו יסוד והכנה לכל התורה¹³, וכפי שמבאר בהמאמר שנש"י חלוקים במדריגתם, יש בעלי השגה שהם מארי תורה ומארי רזין כו', וישנם אנשים פשוטים כו', וההכנה לעבודה הו"ע ההתכללות עם כל ישראל. אך העבודה עצמה הו"ע הקבלת עול, שזהו"ע צבא מלשון חיל. ועל זה מבאר בפרק י"א הענין העיקרי דעבודת נש"י, שנקראים צבאות הוי', צבא מלשון חיל.

ב) ומקדים לבאר שענין צבא בישראל (מה שישראל נק' בשם צבאות הוי"¹⁴) שייך ל"שם צבאות שהוא שם קדוש, שהוא מהו' שמות שאינם נמחקים¹⁵, דהנה ידוע שכל הכחות שבנש"י הם נמשכים מהענינים שלמעלה, וכהלשון¹⁶ שנשתלשלו מהם, ומכ"ש הענין העיקרי דישראל, צבא מלשון חיל, הרי זה קשור ושייך לענין צבא שלמעלה ועד כפי שהוא בעצמות, שזהו"ע שם צבאות. ומבאר בהמאמר, ש"שם זה נתגלה ע"י הנביאים¹⁷, דבתורה לא נזכר שם צבאות, ונזכר רק צבאות הוי' וקאי על ישראל". והיינו, דאף שענין צבאות הוי' שייך לשם צבאות שנתגלה ע"י הנביאים, מ"מ, אין הכוונה שקודם לכן לא היו ישראל צבאות הוי', שהרי ודאי הדבר שגם בימי משה נקראו בני" צבאות הוי'

(9) איוב ז, א.
 (10) ראה לקוטי דבורים ח"ד תשנב, ב א.
 (11) לקו"ש ח"ה ע' 80.
 (12) קדושים יט, יח.
 (13) פ"ח שער עולם העשי' פ"א. סידור
 (14) בא יב, מא.
 (15) שבעות לה, ס"א. רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ו ה"ב.
 (16) תניא רפ"ג.
 (17) ראה ברכות לא, ב. תו"א בא ס, א ואילך.
 ע' 374. וש"נ.

נבפרט בשעת מתן תורה, שאז הי' העולם כמו בהתחלת הבריאה שנברא על מילואו¹⁸, והוא למעלה במדריגה הרבה יותר מהמדריגה שהי' העולם אחרי חטא העגל (ובזמן הנביאים) שאז העבודה היא לתקן את החטא], אלא שאז הי' רק ענין צבאות הוי', היינו שהשם צבאות לא הי' שם בפני עצמו, אלא טפל ובטל לשם הוי'¹⁹, ואח"כ (בימי הנביאים) נעשה שם צבאות בפני עצמו, א' מז' השמות שאינם נמחקים (וכפי שיתבאר לקמן (ס"ז) ההפרש בין ב' אופנים אלו).

ג) וממשיך בהמאמר, שכללות ענין ז' השמות הוא כד"איתא במד"ר²⁰, שמי אתה מבקש לידע, לפי מעשי אני נקרא, וכשאני נלחם עם הרשעים אני נקרא צבאות". והנה, בלשון "לפי מעשי אני נקרא" יש ב' הפכים, דממ"ש לפי מעשי כו', מובן, שאין זה בחי' העצם, אלא ענין שמתחלף לפי המעשים, ובכללות הרי זה מה שהשמות שייכים לספירות (וכפי שמביא ממ"ש בשערי אורה²¹, ששם צבאות הוא בנצח והוד). אך ממה שמסיים אני נקרא, מובן, שהדבר הנקרא בשם זה, צבאות וכיו"ב, הוא אותו הדבר שנקרא גם בשאר השמות (אף שהפעולות מתחלפות), שזהו אני (בחי' אני) נקרא. וכפי שמבאר הבעש"ט²² בענין ז' השמות, שאין הכוונה להספירות עצמם, כי אם להאור שבהספירות. וראי' לזה, ממה שאמר רז"ל²³ על הפסוק²⁴ בכל קראנו אליו, אליו ולא למדותיו, והרי כשמתפללים ומזכירים בתפלה את ז' השמות, אי אפשר לומר שהכוונה היא על הספירות, שהרי אין זה אליו, דהגם שאיהו וחייהי וגרמוהי חד²⁵, מ"מ, הרי הם ספירות, ואין זה אליו. ומזה מוכח שהכוונה בשמות היא על האור שבהספירות, והיינו, החיות שמחי' את כלי הספירות, וכידוע²⁶ שבכלים יש חיות מלבד האור המתלבש בתוכם, כידוע²⁶ הראי' על זה ממ"ש²⁷ וכד אנת תסתלק מנייהו אשתארו כולהו שמהן כגופא כו', שהם נשאים גם כשמתלק האור מהם, והיינו לפי שבהכלים יש חיות מלבד האור. וזהו"ע ז' השמות, שהכוונה היא על

18) ב"ר פי"ד, ז. וראה שם פי"ב, ו. פי"ג, ב. הנסמן בהערה 42.
 19) (וביפ"ת שם).
 20) תו"א שם, ג.
 21) שמור"ר פ"ג, ו. וש"נ.
 22) להר"י גיקטלייא — שער ג"ד.
 23) הובא בלקו"ת בהר מג, ב. הוספות
 24) תו"א שם, ג. אוה"ת שמות ע' קו ואילך. יתרו
 25) ע' תתמט ואילך. וראה שהמ"צ להצ"צ קטו,
 26) הנסמן בהערה 42.
 27) ספרי — הובא בפרדס שער לב (שער הכוונה) פ"ב.
 28) ואתחנן ד, ז.
 29) תקו"ז בהקדמה (ג, ב).
 30) סידור (עם דא"ח) ד"ה להבין המאמר
 31) כד אנת תסתלק (קסד, סע"ב ואילך).
 32) תקו"ז בהקדמה (ז, ב).

האור שמחי' את הספירות, היינו, לא האורות המתלכשים בהכלים, אלא חיות הכלים עצמם.

ד) **והנה** בענין השמות אמרו רז"ל²⁸ לא כשאני נכתב אני נקרא, נכתב אני ביו"ד ה"א (הוי') ונקרא אני באל"ף דל"ת (אדני'). וצריך להבין, מהו הטעם שאינו נקרא כמו שנכתב, וגם למה נכתב בהוי' דוקא ונקרא באד' דוקא. ומבאר המגיד²⁹, ששם הוי' הוא שם המפורש³⁰, ולמעלה יותר, שם העצם³¹, שהוא למעלה מכל ההיות, שהרי הוא מהוה את הכל. וענין הקריאה הו"ע הגילוי והפרסום, ולכן אי אפשר שיהי' נקרא בשם הוי', כי אי אפשר שהבחי' שלמעלה מכל ההיות תהי' בגילוי בעולמות. ומה שמתגלה בעולמות הוא שם אד', בחי' המלכות, דאין מלך בלא עם³², ואין אדון בלא עבדים, שמצד בחי' זו נעשו עולמות, עם ועבדים. וזהו שאמרו שמה שנקרא, היינו ענין הגילוי, הוא בשם אד', שזהו כללות האור השייך לעולמות, ובוה גופא ישנם כל ז' השמות שאינם נמחקים, שם א-ל בחדס, שם אלקים בגבורה וכו' ושם צבאות בנצח והוד. וזהו ג"כ מה שמבאר המגיד³³ בפירוש מארז"ל³⁴ נגד שמא אבד שמה, דבכדי שיהי' נגד שמא, נגד מלשון המשכה, שהו"ע ההמשכה והגילוי דשם אד', הנה זהו ע"י אבד שמה, שהו"ע העלם שם הוי', שאז דוקא אפשר להיות הגילוי דשם אד'. ויש לומר בדרך אפשר דיוק הלשון אבד שמה, דבכדי שיהי' אפשר להיות המשכת כללות האור השייך לעולמות, שהו"ע שם אד', הוצרך להיות תחילה צמצום הראשון שהוא בדרך סילוק³⁵, וזהו לשון אבד, שמורה על סילוק האור לגמרי. וממשיך בתורת המגיד³⁶, שבהתפטות הגשמיות והתגברות כח הרוחני, כמו כהן גדול ביום כיפור, שאז הוא שבת שבתון³⁶, שקדושת שבת משפיע בכל ששת ימי המעשה, ויוה"כ קדושתו למעלה שאין בו אכילה ושתי' (וגם בכה"ג כתיב³⁷ להבדילו קדש קדשים), אז יכול להשיג כו' למעלה

(33) לקוטי אמרים סימן רב. אור תורה

(28) פסחים נ, א.

(29) לקוטי אמרים סימן רס. אור תורה

(34) אבות פ"א מי"ג. סימן ססה.

(35) ראה עץ חיים שער א (דרוש עיגולים ויורש) ענף ב. שם סוף ענף ד. אוצרות חיים

(30) סוטה לז, א. רמב"ם שבהערה 15. ועוד.

ומבוא שיערים בתחלתן. לקו"ת הוספות לויקרא נא, סע"ב ואילך. ובכ"מ.

(31) כסף משנה הל' ע"ז פ"ב ה"ז. הנסמן בלקו"ש חט"ו ריש ע' 234.

(36) אחרי טז, לא. אמור כג, לב.

(32) בחיי וישב לח, ל. ס' החיים פ' גאולה

(37) ע"פ דברי הימים א כג, יג.

(33) עמק המלך שער א (שער שעשועי המלך) רפ"א. וראה פדרי"א פ"ג.

מהעולמות, לפיכך הי' זוכר את השם המפורש שהוא שם העצם ית' (שהי' קורא אז את השם ככתבו³⁸).

אך עדיין צריך להבין, מהי המעלה בכך שאז הי' התגברות כח הרוחני (כלשון המגיד) שעיי"ז יוכל להיות הגילוי דשם הוי' ככתבו, הרי גם הרוחניות היא התהוות, ואילו שם הוי' הוא למעלה מהתהוות כנ"ל. אך הענין הוא, שעיקר המעלה היא בכך שהי' חיבור ב' הפכים, שהרי כה"ג הי' נשמה בגוף, ויתירה מזה, שבשביל עבודתו הי' צ"ל גם ביתו זו אשתו³⁹, ומ"מ, בשעת מעשה הי' בבחי' להבדילו קדש קדשים. וכן גם בנוגע לענין הזמן, שיוה"כ הוא א' משס"ה ימי השנה, ואעפ"כ אין בו אכילה ושתי'. ועד"ז במקום, שבקה"ק הי' הענין דמקום ובלי מקום כאחד⁴⁰. והיינו, שבכל הענינים הי' חיבור ב' הפכים, וענין זה הוא מצד נמנע הנמנעות⁴¹ דוקא, שהוא בחי' שם הוי', שם העצם.

(ה) **וזהו** גם תוכן תורת אדמו"ר הזקן⁴² בענין השמות, שפירש דקאי על העצמות, נמנע הנמנעות. ומביא דהפרדס⁴³ פירש שהם אורות המתלכשים בהכלים, והבעש"ט פירש⁴⁴ שהוא חיות הכלים עצמם (כנ"ל ס"ג), ומסיים רבינו פירושו שקאי על העצמות, שזהו אמיתית ענין אליו ולא למדותיו, שהוא העצמות נמנע הנמנעות, שזהו ששם שמים שגור בפי כל⁴⁵. וענין זה חידשה חסידות חב"ד. והיינו, דפירוש הפרדס שהוא כללות ענין הקבלה הוא, שהשמות הם האורות. ותורת חסידות הכללית חידשה שקאי על חיות הכלים עצמם שהוא למעלה מהאורות, וכידוע שבחי' איהו שבגרמוהי הוא למעלה מבחי' איהו שבחיוהי⁴⁶, דכל הגבוה ביותר יורד למטה ביותר⁴⁷. וחידוש אדמו"ר הזקן בחסידות חב"ד הוא, שקאי על העצמות נמנע הנמנעות, והוא המחבר בחי' איהו עם בחי' גרמוהי.

וזהו לפי מעשיי אני נקרא, דהגם שכל השמות הם בהספירות, מ"מ, הרי התפלה עצמה היא להעצמות, שהוא אמיתית ענין אליו

(43) שער ד (שער עצמות וכלים) פ"א ואילך. שער לב (שער הכוונה) פ"ב.

(44) ראה בהמצויין לעיל הערה 22.

(45) ראה תו"א וירא יד, ב. סה"מ תרפ"ט ס"ע כג ואילך. וש"נ.

(46) המשך מים רבים תרל"ו פל"ב.

(47) ראה שערי אורה נח, א ואילך. סה, א ואילך. ובכ"מ.

(38) ראה משנה יומא לה, סע"ב. ועוד.

(39) יומא בתחילתה.

(40) ראה יומא כא, א. ועוד.

(41) ראה שו"ת הרשב"א ח"א סתי"ח.

הובא בספר החקירה להצ"צ לד, ב ואילך.

(42) הובא במכתב כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ

(אג"ק שלו ח"ג ע' קמד ואילך. סה"מ תש"ט

ע' 100. נעתק ב'היום יום" יא תשרי).

(וכמאמר⁴⁸ לדעת התינוק אני מתפלל), שממנו נמשכים כל ההשפעות לרפאות החולים ולברך השנים וכו', אלא שבכדי שתהי' ההמשכה למטה הרי זה ע"י האורות וכלים דספירות, שזהו לפי מעשיי, אבל בזה עצמו ישנו האני, שהוא פשיטות העצמות. וכמו שהוא בכל השמות, כן הוא גם בהשם צבאות, דקאי על פשיטות העצמות, וזהו כשאני נלחם עם הרשעים אני נקרא צבאות, שהוא עצמו הוא הנלחם ברשעים, אלא שההמשכה היא ע"י ספירת נצח והוד.

ו) **ולבאר** שייכות בחי' הנצח לענין המלחמה מקדים ומבאר בהמאמר ענין הנצח, ששייך בגדול דוקא (משא"כ בקטן הרי לא כל הענינים נוגעים לו כ"כ, והיינו, שיש ענינים שמעמיד עצמו עליהם, ויש ענינים קטני הערך שאין מעמיד עצמו עליהם, ורק בגדול דוקא נוגע שכל ענין יהי' כרצונו), וכל מי שגדול יותר, מדת הנצחון היא ביותר אצלו, וכמו במלך דכתיב בי' משכמו ומעלה גבוה מכל העם⁴⁹, והיינו⁵⁰, דאף ששכם הו"ע אחוריים וחיצוניות שלמטה מהראש, מ"מ, גם שכמו של המלך הוא למעלה מראש כל העם, הנה דוקא אצל המלך שייך ענין הנצחון בכל דבר, והנצחון שלו הוא בתוקף ובתכלית. והענין הוא, כפי שמבאר כ"ק אדמו"ר האמצעי בארוכה⁵¹ (ומבואר גם במאמר זה בקצרה), שבמלחמה ישנם ב' ענינים, הא', לשלול שלל ולבוז בז, והב', בשביל להוציא נצחוננו שיהי' כרצונו דוקא. וההפרש ביניהם, שהמלחמה לשלול שלל ולבוז בז היא ע"פ טעם ודעת, דהיינו במדידה והגבלה, שמוודד בעצמו כמה שלל ובו יכול לשלול ולבוז, ולפי ערך זה נותן את עצמו במלחמה. וכיון שענין זה הוא במדידה ע"פ שכל, הנה מלחמה זו יכולה להיות גם אצל שר קטן, אמנם, ענין המלחמה בשביל הנצחון הוא למעלה ממדידה (כדלקמן), ולכן הרי זה רק במלך שאצלו יש ענין הנצחון. דהנה, כאשר המלחמה היא מצד ענין הנצחון, אזי מבזבז המלך אוצרותיו ואוצרות אבותיו, שיש בהם סגולות מלכים⁵² והון יקר ונעים⁵³, שלכן הם כמוסים וחתומים תמיד, כדרך האוצר שהוא כמוס וחתום, ורק בשמחת בנו יחידו וכדומה אז מגלה המלך לכל את אוצרותיו, וגם אז הוא רק מגלה את אוצרותיו, אבל אינו מבזבז אותם, משא"כ בשביל ניצוח

48) ר"ש דקינזון — בשו"ת הריב"ש סי' קנו (הובא בדרמ"צ שרש מצות התפלה פ"ח). ואילך.
 49) שמואל"א ט, ב.
 50) ראה אוה"ת וירא כך ד תשסד, ב.
 51) תו"ח פרשתנו שכב, ב ואילך (רכב, ב ואילך).
 52) ע"פ קהלת ב, ח.
 53) ע"פ משלי כד, ד.
 שה"ש כרך ב ע' תידתטו.

המלחמה, היינו לנצח שיהי' כרצונו, ובפרט כאשר הזולת הוא מורד, אזי מבזבז המלך את כל אוצרותיו, בלי שום מדידה כלל, בכדי להוציא את נצחונו. והטעם לזה הוא לפי שהנצח מושרש בעצם הנפש⁵⁴. ומטעם זה הנה לא זו בלבד שהמלך מבזבז את האוצרות, אלא יתירה מזה, שמסכן גם את חייו לעמוד בקשרי המלחמה, שזהו מצד שורש מדת הנצח שמושרש בעצם הנפש למעלה יותר מחיות הגלוי, שלכן מסכן את חייו הגלויים בשביל הנצחון שמושרש בעצם הנפש. והדוגמא מזה יובן למעלה בענין שם צבאות, שהוא בספירת הנצח, ששם זה מושרש בהעצמות (וכנ"ל במשל שהנצח מושרש בעצם הנפש), ולכן מגלים מלמעלה, ויתרה מזה, שמבזבזים את כל האוצרות הנעלים ביותר, בכדי לנצח את המלחמה בלעו"ז.

ז) **וביאור** הענין, דהנה ביהושע כתיב⁵⁵ ויאמר לא כי אני שר צבא ה' עתה באתי, ואמרו רז"ל⁵⁶ עם משה רבך באתי, אלא שהי' מתפלל כו', והיינו שמשה לא קיבלו, ולכן לא נזכר בתורה שם צבאות, ורק בימי יהושע שבא שר צבא ה', הנה לאח"ז גילו הנביאים שם הוי' צבאות שהוא בחי' תחתונה, כי, תכלית העבודה היא להיות בבחי' צבאות הוי', שהשם צבאות אינו ענין בפ"ע, כי אם טפל ובטל לשם הוי', ובחינה זו נזכרה גם בתורה בימי משה, אבל התחלת העבודה היא בבחי' הוי' צבאות, ואח"כ ע"י הממוצע דבחי' אות הוא בצבא דילי⁵⁷, מגיעים לבחי' צבאות הוי'. והענין בזה, כפי שמבאר אדמו"ר הצ"צ⁵⁸ ג' בחינות אלו, דשם הוי' צבאות הוא מה שנלחם ברשעים, היינו שישנו בחי' לעומת זה המנגד, אלא שהקב"ה עוזרו ויכול לו⁵⁹, ובכללות הוא בחי' האלקות כפי שנמשך בבי"ע ע"י הפרסא המעלמת על אלקות, אלא שמ"מ נמשך האור מבחי' הוי' צבאות לנצח את הלעו"ז. וזהו החילוק בין צבאות הוי' להוי' צבאות, שצבאות הוי' היינו שצבאות הוא בטל להוי', שהעיקר הוא שם הוי', והיינו בחי' אצילות כידוע שאצילות הוא אלקות, משא"כ בחי' הוי' צבאות הוא כפי שהאור נמשך בבי"ע. וזהו שהתחלת העבודה היא בבחי' הוי' צבאות, ועי"ז מגיעים אח"כ לבחי' אות הוא בצבא דילי, והו"ע

עד, ריש ע"ד. תו"ח בא קמ, ב (קיד, ד).
אוה"ת בא ע' שטט. סה"מ פר"ת ע' רמו
ואילך. ד"ה באתי לגני תש"מ פ"ה (תו"מ
סה"מ באתי לגני ח"א ע' ססב).
58) אוה"ת שם ס"ע שכו ואילך.
59) ראה סוכה נב, ב.

54) ראה בארוכה ד"ה אר"א צדקת פרונו
תרפ"ט (סה"מ תרפ"ט ע' קסז ואילך). וש"נ.
55) יהושע ה, יד.
56) ב"ר פצ"ז, ג. וראה שמו"ר פל"ב, ג.
57) ראה חגיגה טז, רע"א (כגירסת העין
יעקב). חדא"ג מהרש"א שם. לקו"ת האזינו

המשכת אצילות כבי"ע, ועד שמגיעים גם לבחי' צבאות הוי' כפי שהי' בימי משה, שהו"ע גילוי האצילות. ויש להוסיף, שההפרש בין ב' הענינים דהוי' צבאות וצבאות הוי' הוא ע"ד ההפרש שבין ב' האופנים שבמלחמה, לשלול שלל ולבוז בז או בשביל הנצחון. והיינו, שבחי' הוי' צבאות, שישנו עדיין בחי' הלעו"ז שאין מנצחין אותו אלא מבררים ניצוצות הקדושה שישנם בלעו"ז, הו"ע השלל והבוז. אך תכלית העבודה הוא שינצחו לגמרי, והיינו שתבטל לגמרי מציאות הלעו"ז, שהו"ע צבאות הוי', שאין כאן שום מציאות כלל מלבד אלקות. והענין בעבודה הוא כפי שמבאר כ"ק אדמו"ר מהר"ש⁶⁰ שב' ענינים אלו הם העבודה דאתכפיא והעבודה דאתהפכא, שבעבודה דאתכפיא הרי יש מציאות הלעו"ז ואינו מנצח אותו, אלא שע"ז מברר בירורים, ובכללות הו"ע עבודת הבינונים, שנקרא עובד אלקים⁶¹, לשון הוה, שהוא באמצע העבודה⁶², לפי שאינו מנצח את נה"ב כו', אלא שע"י הנהגתו כדבעי, שכל עניניו הגשמיים הם לשם שמים⁶³, הרי הוא מברר בירורים, שהו"ע השלל והבוז. משא"כ העבודה דאתהפכא היא באופן שמהפך את הרע לטוב, והיינו, שנתבטל לגמרי כל מציאות הרע, שזהו עיקר ענין הנצחון, וכמו בעבודת הצדיקים, שהצדיק נקרא עבד ה' בשם התואר, שכבר עבד וגמר לגמרי עבודת המלחמה כו'⁶², לפי שנתבטל לגמרי מציאות הלעו"ז. וזוהי מעלת משה על יהושע, דפני יהושע כפני לבנה⁶⁴, שיש בה שינויים, משא"כ פני משה כפני חמה⁶⁴, שאין בה שינויים, לפי שאין צריך למלחמה כלל, שזהו שבימי משה הי' ענין צבאות הוי', ולא הוי' צבאות. וזהו שהתחלת העבודה היא באופן דאתכפיא, נהמא אפום חרבא ליכול⁶⁵, שע"ז הוא מברר בירורים כו', אבל תכלית העבודה היא באופן דאתהפכא, שזהו עיקר ענין הנצחון.

ח) **והנה** כיון שהמשכת כל הענינים היא ע"י התורה, לכן ישנם ב' ענינים אלו גם בתורה, והוא ההפרש בין גליא דתורה לפנימיות התורה. והיינו, שבכללות הרי זה ההפרש בין תורה לתפלה, ותפלה היא העבודה בדרך מלחמה, ותורה היא העבודה בדרך שלום, וכמ"ש⁶⁶ פדה בשלום נפשי, שקאי על התורה, שעל ידה נעשה הפדי'

63) ראה אבות פ"ב מ"ב.

64) ב"ב עה, א.

65) זח"ג קפח, ב.

66) תהלים נה, יט.

60) סד"ה צדקת פרונו תרכ"ט (סה"מ

תרכ"ט (הוצאת תשנ"ב) ע' סז ואילך).

61) מלאכי ג, יח.

62) תניא פט"ו.

לגמרי מהלעו"ז⁶⁷. אמנם, בתורה עצמה הרי זה ההפרש שבין גליא דתורה לפנימיות התורה⁶⁸, דגליא דתורה יש בה קושיא ומחלוקת וכו', משא"כ פנימיות התורה לית תמן לא קושיא ולא מחלוקת כו' (כדאיתא בר"מ⁶⁹), וזהו אמיתית ענין הפדי' בשלום שקאי על פנימיות התורה. וגילוי זה לאמיתתו יהי' בגאולה העתידה, שאז יקויים מ"ש⁷⁰ את רוח הטומאה אעביר מן הארץ, שלא תהי' מציאות הלעו"ז כלל, והו"ע הנצחון. והיינו, שענין הבריורים ישנו גם עכשיו, שבכל יום ויום מבררים בירורים כו', ועד שלא נשאר רק פכים קטנים, אבל עדיין אין זה התכלית, והחידוש שיהי' בגאולה העתידה הו"ע הנצחון, שתבטל לגמרי מציאות הלעו"ז. וזהו גם ענין פנימיות התורה שיתגלה ע"י מלך המשיח, כי ענין הנצחון שייך לפנימיות התורה כנ"ל. אמנם, כיון שכל הגילויים דלעתיד תלויים במעשינו ועבודתנו עכשיו⁷¹, לכן הנה התחלת גילוי זה הוא גם עכשיו ע"י פנימיות התורה⁷². וכידוע⁷³ שבחי' היראה של הבעש"ט היתה מעין היראה עילאה שתהי' לעתיד, והפצת המעיינות שנתגלה ע"י אדמו"ר הזקן היא מעין תורתו של משיח. ולכן צריכה להיות העבודה דנצחון גם עכשיו, דהגם שעיקר העבודה עכשיו היא עבודת הבריורים, שהרי ענין הנצחון יהי' רק בגאולה העתידה, מ"מ, כיון שהגילויים דלעתיד תלויים במעשינו ועבודתנו עכשיו, לכן הנה בהדורות דעקבתא דמשיחא צריך להיות גם הענין דנצחון. דהנה אמרו רז"ל⁷⁴ שית אלפי שנין הוה עלמא, שני אלפים תהו שני אלפים תורה ושני אלפים ימות המשיח, הנה בשני אלפים ימות המשיח, ובפרט באלף הששי, ובפרט בסוף הזמן דעקבתא דמשיחא, דמאטו רגלין ברגלין⁷⁵, צריך להיות לא רק ענין הבריורים, אלא גם הענין דנצחון המלחמה, שזהו ע"י הפצת המעיינות דפנימיות התורה.

ט) **והענין** הוא, דהנה אמרו רז"ל⁷⁶ כל היוצא למלחמת בית דוד כותב גט כריתות לאשתו, ומבאר אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע

(71) תניא רפ"ז.	(67) ראה ד"ה פדה בשלום לאדמו"ר
(72) ראה ד"ה והמשכילים יזהירו	האמצעי פ"א (שערי תשובה ח"א נו, א).
דאחש"פ תש"כ פ"ה (סה"מ תש"כ ע' קלט	סה"מ תרנ"ט ע' קסג. תש"ד ע' 108.
ואילך).	(68) ראה המשך תרס"ו ע' שרי"ז. המשך
(73) תו"ח פרושנו שכת, סע"ב (רכז,	תער"ב ח"ב פשע"ז. סה"מ עטר"ת ע' קלז.
רע"א).	ד"ה פדה בשלום דיו"ד כסלו, תשמ"א פ"ג"ד
(74) סנהדרין צז, סע"א. ע"ז ט, א.	(תו"מ סה"מ כסלו ע' מו ואילך). ובכ"מ.
(75) זח"ב רנח, א ובמקדש מלך שם.	(69) בוהר ח"ג קכד, ב. הובא ונתבאר
(76) שבת נו, א. כתובות ט, ב.	בתניא אגה"ק סכ"ו.
	(70) זכרי' יג, ב.

בשיחתו הידועה⁷⁷, שבכדי לנצח את הלוחמים ומנגדים על בית דוד, שזהו"ע מלחמת בית דוד, צריך לכתוב גט כריתות לאשתו, כדלקמן. ובהקדם ביאור דיוק הלשון מלחמת בית דוד, ע"פ מה שמבאר כ"ק אדמו"ר נ"ע בענין ההפרש שבין דוד ובן דוד⁷⁸, שלפעמים נקרא משיח בשם דוד, וכמ"ש⁷⁹ ועבדי דוד מלך עליהם לעולם, ולפעמים נקרא בשם בן דוד, שקודם שיתגלה בתקפו נקרא בן דוד, ואח"כ נקרא בשם דוד. ועפ"ז יובן גם דיוק הלשון מלחמת בית דוד, כי, על דוד עצמו לא שייך מלחמה, והמלחמה היא רק על בחי' בית דוד, היינו קודם גילוי המשיח בתקפו, שיש על זה מלחמה. וענין המלחמה הוא כמארז"ל⁸⁰ אם ראית דור אחר דור מחרף, וכפי שמבואר בשיחה הנ"ל שב' הדורות הם ב' שורות, שישנם כאלו שחרפו אויביך הוי"ו⁸¹, שהם מנגדים לעניני התומ"צ בכלל, כולל גם שמנגדים לענין ביאת המשיח, וישנם כאלו שחרפו עקבות משיחך⁸¹, והיינו דהגם שאינם בכלל חרפו אויביך הוי"ו, שהם לומדים תורה ומקיימים מצוות, אך מ"מ, כל עסקם בתומ"צ הוא בקרירות, והרי בין קרירות לכפירה יש מחיצה דקה⁸², והם מכניסים קרירות בכל עניני התומ"צ, ובפרט באמונה בביאת המשיח. והנה, בכדי לנצח מלחמה זו, צריך לכתוב גט כריתות לכל עניני הנחות העולם החומרי וגם הנחות העולם הגשמי. והיינו, שאע"פ שהם ענינים המותרים ע"פ תורה, וכמובן מדיוק לשון רז"ל כותב גט כריתות לאשתו, אשתו דייקא, שנשאת לו ע"פ תורה כדת משה וישראל, אך מ"מ, כשנוגע למלחמת בית דוד, אזי מסתלקים כל החשבונות, וצריך להפקיר את כל אשר לו, וכמבואר לעיל (ס"ו) שנצחון המלחמה הוא ע"י בזבוז האוצרות דוקא, וכל זמן שאינו מבזבז את אוצרותיו, ועושה חשבון שדבר זה מותר ע"פ תורה ואינו צריך להפקירו, או שעושה חשבון שדבר זה אינו עיקרי כ"כ ואין צריך ללחום על זה, הנה הגם שחשבונות אלו הם ע"פ שכל, ואפשר גם ע"פ שכל דקדושה, מ"מ, לא זוהי תכלית העבודה, ולא עי"ז אפשר לנצח את המלחמה ולגלות את בחי' דוד. ובכדי לגלות בחי' דוד, היינו, שמבחי' בית דוד יהי' גילוי בחי' דוד עצמו, הרי זה ע"י המלחמה בדרך נצחון דוקא, שגם דבר היותר קל נוגע לו במאד, וכנ"ל (ס"ו) בענין ההפרש

(80) פסיקתא רבתי פט"ו, טו. שהש"ר פ"ב, יג (בסופו).

(81) תהלים פט, נב.

(82) ראה שיחה שבהערה 77 (סה"ש

תש"ב ע' 144. נעתק ב"היום יום" טז שבט).

(77) שמח"ת תרס"א (נדפסה בסה"ש תש"ב ע' 141 ואילך).

(78) אג"ק אדמו"ר מהורש"ב ח"א ע'

שיב.

(79) ראה יחזקאל לז, כד"כה.

שבין קטן לגדול, שאצל קטן יש ענינים שמעמיד עצמו עליהם ויש ענינים שאין מעמיד עצמו עליהם, משא"כ בגדול שאצלו הוא אמיתית ענין הנצחון, הרי גם על דבר היותר קל שמנגד, עומד נגדו בתוקף, ומבזבז את כל אשר לו, גם אוצרותיו היותר יקרים, ומסכן גם את חייו, בכדי לנצח ולבטל גם את המנגד היותר קל. וזהו כללות ענין העבודה דגט כריתות, שצריך להפקיר את כל אשר לו, ולא להתחשב כלל עם המציאות שלו, אלא להכניס את עצמו (אריינווארפן זיך) לגמרי במלחמת בית דוד.

וְעִי"ז נמשך כן גם מלמעלה, שמבזבזים את כל האוצרות שמלמעלה עבור אלו היוצאים למלחמת בית דוד, והיינו, שע"י עבודתו שיוצא למלחמת בית דוד, הנה הבא לטהר מסייעין לו⁸³, וכשמקדש עצמו מעט מלמטה מקדשין אותו הרבה מלמעלה⁸⁴, והעזר שמלמעלה הו"ע התגלות אוצרו של הקב"ה שהוא אוצר של יראת שמים⁸⁵, והרי מצד יראת שמים אין נפק"מ בין ענין היותר חמור לענין היותר קל עד להענין דקדש עצמך במותר לך⁸⁶, דכיון שהוא ירא שמים, ויודע שאין זה כפי רצון העליון, הרי הכל אצלו בשוה. ונוסף על בזבז האוצרות שלמעלה, שהו"ע התגלות האוצר של יראת שמים, ישנו גם הענין שהמלך מפקיר כביכול גם את חייו, והו"ע גלו לאדום שכינה עמהם⁸⁷, שזהו שהמלך מסכן את חייו כו'. וכל זה הוא בשביל ניצוח המלחמה דוקא, היינו, לא בשביל ענין הבריורים לברר את הפכים קטנים, כי אם בכדי לנצח את המלחמה, שבשביל זה דוקא מגלים את כל האוצרות כו'. וזהו"ע צדקת פרונו בישראל⁸⁸, ודרשו רז"ל⁸⁹ צדקת פרונו (לשון פיזור), והיינו, שתחילת העבודה היא באופן דפרונו, כמארו"ל⁸⁹ צדקה עשה הקב"ה לישראל שפיזרן לבין האומות, וכמבואר במ"א⁹⁰ שע"י הפיזור בין האומות מתוספים גרים⁸⁹, שהו"ע בירור הניצוצות. אך תכלית העבודה היא שיהי' הענין דפרונו, שהו"ע פרזות תשב ירושלים⁹¹, היינו, שלא יצטרכו לחומה כלל לפי שלא יהי' מנגד כלל, ודוגמתו בעבודה עכשיו הו"ע העבודה דאתהפכא.

(י) **וּמְסִיִּים** בהמאמר: "וזהו דישראל נק' צבאות הוי' לפי שהם אנשי החיל אשר הם עושים רצונו של מקום לנגד את המנגד,

88 שופטים ה, יא.

89 פסחים פז, ב.

90 ראה תו"א בראשית ו, א. לך יא, ב.

הוספות קיז, ב ואילך. אוה"ת לך פו, א ואילך.

ביאוה"ז להצ"צ ח"ב ע' תשכו. ע' תשל.

91 זכר"ב, ב, ח.

83 שבת קד, א. וש"נ.

84 יומא ספ"ג.

85 ברכות לג, ב. וראה שבת לא, ב.

86 יבמות כ, א.

87 מגילה כט, א (כגירסת העין יעקב).

ספרי ס"פ מטעי.

ולהם פותחים אוצר העליון בשביל ניצוח המלחמה לנגד את המנגד", והיינו, שהמדובר בסיום הסעיף אודות פתיחת האוצר העליון, קשור עם המדובר בתחילת הסעיף בביאור הענין שישראל נק' בשם צבאות הוי', שהו"ע צבא מלשון חיל, שזוהי עיקר העבודה, וכמשנת"ל שהפירושים דצבא מלשון זמן, ומלשון צביון שהו"ע התכללות, הם רק תנאי והכנה להעבודה, והעיקר הוא העבודה דצבא לשון חיל, שהו"ע הקב"ע והנצחון, וכמו"כ הוא גם בהמשכות שמלמעלה, שע"י העבודה בבחי' צבא מלשון חיל, שהו"ע כל היוצא למלחמת בית דוד כותב גט כריתות, שמפקיר את כל מציאותו בשביל נצחון המלחמה, הרי ע"פ מארז"ל דע מה למעלה ממך⁹², שכל הענינים שמלמעלה הם ממך, שתלויים בעבודת האדם⁹³, הנה ע"י עבודתו נעשה כן גם למעלה, שפותחים להם אוצר העליון, והו"ע הגילויים היותר נעלים דפנימיות התורה שיתגלו לעתיד, וכמ"ש⁹⁴ ישקני מנשיקות פיהו, כפירוש רש"י שקאי על טעמי תורה שיתגלו לעתיד. וכשם שבעבודה הרי הגם שעיקר העבודה הוא צבא מלשון חיל, מ"מ, התנאי בזה הוא שיהי' גם צבא מלשון זמן, וכנ"ל שכל עניני התומ"צ צריכים להיות בזמן ומקום דוקא, הנה כמו"כ הוא גם בהגילוי דלעתיד שהוא גילוי היותר נעלה, שהתכלית בזה היא שיהי' הגילוי גם בזמן ומקום עד למטה מטה, שגם גוף הגשמי ירגיש אלקות, וכמ"ש⁹⁵ ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר גו'.

(92) אבות פ"ב מ"א.

(93) צוואת הריב"ש סימן קמב. לקוטי אמרים סימן קצח. אור תורה סימן תפ. וראה שה"ש תש"ד ע' 23. ובכ"מ.

(94) שה"ש א, ב.

(95) ישעי' מ, ה. וראה ד"ה באתי לגני תשי"ז ס"ו (תו"מ סה"מ באתי לגני ח"א ע' רלח).

בס"ד. ש"פ בשלח, י"א שבט, ה'תשכ"א

(הנחה בלתי מוגה)

וַיְהִי בשלח פרעה את העם גו'¹, ומכואר בתורה אור'², שפרעה הי' משלח עם ישראל פארות וענפים כו', והיינו שע"י גלותם במצרים והשתעבדותם בהם גרמו שנתעלו בחינת ניצוצין שנפלו במצרים, והוא הוא בחינת כח הצומח להצמיח ישועת ישראל. וכפי שמבאר לפנ"ז³, דהנה כתיב: קדש ישראל להוי' ראשית תבואתה, שישאל נקראו תבואת ה', והוא כמו שאדם זורע תבואה עד"מ בשביל התוספת שיצמח, כך זורע ה' את ישראל כו'. וזהו ענין גלות מצרים, שעז"נ⁴ וזרעתי לי בארץ, וכמ"ש⁵ הבאים ישרש גו', היינו, שהירידה למצרים היא בדוגמת הזריעה בארץ (ישרש), כמו עד"מ שזורעין גרעין אחד כדי שע"ז תהי' הצמיחה (יציץ ופרח) בריבוי גדול.

והענין בזה, דהנה אמרו רז"ל⁶ לא הגלה הקב"ה את ישראל לבין האומות אלא כדי שיתוספו עליהם גרים, שנאמר וזרעתי לי בארץ, כלום אדם זורע סאה אלא להכניס כמה כורין. וידוע הביאור בזה⁷, שאין הכוונה (רק) לגרים כפשוטו, שהרי אנו רואים שהגרים שניתוספו במשך הגלויות הם במספר מועט ביותר, ולא כדאי כל ההעלמות וההסתרים והמניעות והעיכובים שבזמן הגלות בשביל מספר מועט של גרים, אלא הכוונה היא לניצוצות הקדושה שנפלו בדברים הגשמיים שנמצאים בכל המדינות ששם גלו ישראל, שע"י שבנ"י אוכלים ושותים כו' ומשתמשים בהם לשם שמים, הרי הם מבררים ופודים את הניצוצות, וניצוצות אלו נקראים גרים, להיותם בדוגמת הגרים שגם קודם הגיור יש בהם ניצוץ דנשמת ישראל [כידוע הדיוק⁸ בלשון חז"ל⁹ גר שנתגייר, ולא גוי שנתגייר, וכפתגם הידוע¹⁰ שיהודי אינו יכול להמיר דתו וגוי אינו יכול

-
1) פרשתנו יג, יז.	הוספות קיז, ב ואילך. אוה"ת לך פו, א ואילך.
2) פרשתנו סא, סע"ג.	ביאוה"ז להצ"צ ח"ב ע' תשכו. ע' תשל.
3) ראה תו"א שם, א.	9) מדבר קדמות להחיד"א מערכת ג אות ג.
4) ירמ' ב, ג.	
5) הושע ב, כה. וראה פסחים פז, ב.	10) שבת קלה, א. פסחים צב, א. יבמות מז, א. ובכ"מ.
6) ישעי' כז, ו.	
7) פסחים שם.	11) ראה אג"ק אדמו"ר מהור"י צ"ח ע' רח.
8) ראה תו"א בראשית ו, א. לך יא, ב. רח.	

להתגיר], אלא שניצוץ זה הי' בגוף של אינו יהודי¹², וע"י הגירות נפדה הניצוץ מן הגלות. ובשביל שיתוספו גרים אלו, שהם ניצוצות הקדושה, הגלה הקב"ה את ישראל לבין האומות. ואם בכל הגלויות כן הוא, עאכ"כ בגלות מצרים, שהוא לא רק הגלות הראשון בזמן, אלא הוא גם השורש לכל הגלויות¹³, כמארז"ל¹⁴ כל המלכיות (גלויות) נקראו על שם מצרים כו'.

ב) אמנם עדיין צריך להבין הפירוש דבשלח פרעה את העם, שפרעה הי' משלח פארות כו'. ובהקדם שענין זה מרומז בדברי המכילתא¹⁵, ויהי בשלח, אין שילוח בכל מקום אלא ליווי. ונתפרש יותר בדברי המדרש¹⁶ על הכתוב ויהי בשלח פרעה את העם, וכי פרעה שלחם, בלעם אמר א"ל מוציאם ממצרים¹⁷, וכאן כתיב ויהי בשלח פרעה את העם, אלא מלמד שהי' פרעה מלוה אותם כו', שזהו תוכן הענין דבירור הניצוצות כו'. ויומתק יותר, שההכרח לכך שהי' פרעה מלוה אותם הוא מדברי בלעם, שהוא הלעו"ז דמשה רבינו, כמארז"ל¹⁸ על הפסוק¹⁹ ולא קם נביא עוד בישראל כמשה, אבל באומות העולם קם ומנו בלעם, וממנו בא ההכרח על ענין בירור הניצוצות דפרעה כו' [ולהעיר, שענין זה נתפרש במדרש דוקא²⁰, ולא במכילתא, כי מכילתא היא נגלה דתורה לגבי מדרש שהוא מחלק האגדה שרוב סודות התורה גנוזין בה²¹]. אך צריך להבין מהו הפירוש דבשלח פרעה, שפרעה הי' משלח פארות כו', דלכאורה, הרי פרעה הוא זה שהכריז לא ידעתי את הוי"ו²², וא"כ, איזה ענין הי' פרעה יכול ליתן לישראל.

ויש לומר, שזהו שממשיך בתו"א³: "כמ"ש²³ ופרעה הקריב, ואמרו רז"ל²⁴ שהקריב את לבם של ישראל לאביהם שבשמים", והיינו, שפרעה פעל בישראל הענין דעבודת התשובה, שהיא בחילא יתיר, יותר

18) ספרי ברכה לד, י. במדב"ר פי"ד, כ. וראה אוה"ת פ' זכור ע' א'תשעו. ע' א'תשצו. סה"מ ה'ש"ת ע' 156.

19) ברכה שם.

20) להעיר מסה"מ תרס"ה ע' חצר.

21) ראה הל' ת"ת לאדה"ז פ"ב ס"ב.

תניא אגה"ק סכ"ג (קלז, א).

22) שמות ה, ב. תו"א פרשתנו סא, ג.

23) פרשתנו יד, י.

24) ראה שמור"ר פכ"א, ה. תנחומא

פרשתנו ח.

12) ראה תשובת מהר"ם מרוטנברג — הובא בספר תשובות בעלי התוס' מכת"י (ג.י. תשי"ד) ע' רפו סימן יט.

13) ראה לקוטי תורה להאריז"ל ר"פ תצא. סה"מ תש"ט ע' 107. ובכ"מ.

14) ב"ר פט"ז, ד.

15) פרשתנו עה"פ.

16) שמור"ר פ"כ, ג. וראה אוה"ת בלק ע' א'כטו.

17) פרשתנו יד, י.

18) ראה אוה"ת בלק ע' א'כטו.

19) בלק כג, כב.

מעבודת הצדיקים²⁵. והענין בזה, דהנה, כדי שתהי' העבודה דתשובה, צריך להיות מקום וענין שמשם צריכה להיות ההשבה. ולא רק התשובה על רע ממש ח"ו, אלא גם בנוגע לעצם תנועת התשובה דאסורה מכאן²⁶, צריך להיות המקום שממנו סר כו'. וזהו ופרעה הקריב, שכאשר ישנו הענין דפרעה ומצרים, הנה מזה דוקא באים למעלת התשובה, שענינה הוא אתהפכא חשוכא לנהורא ומרירו למיתקא²⁷, שזהו גם תוכן הענין דבירור הניצוצות כו'²⁸.

(ג) וביאור הענין, דלכאורה אינו מובן איך אפשר להיות הענין דאתהפכא חשוכא לנהורא, הרי חושך ואור הם שני הפכים²⁹, ובפרט להשיטה שחושך הוא (לא רק העדר האור, אלא הוא) בריאה בפ"ע³⁰, וכיון שזוהי מציאות של חושך, איך אפשר שתתהפך לאור. אך הענין יובן ע"פ תורת הרב המגיד³¹ בפירוש מארז"ל³² על הפסוק³³ המשל ופחד עמו עושה שלום במרומיו, גבריאל שר של אש ומיכאל שר של מים ואין מכבין זה את זה, שהענין דעושה שלום במרומיו הוא ע"י גילוי אור שלמעלה משניהם, שלכן הרי הוא כולל ומייחד אותם. וכן הוא גם בענין אתהפכא חשוכא לנהורא, שנעשה ע"י ענין שלמעלה משניהם. ומזה מובן מעלת התשובה (שעל ידה פועלים אתהפכא חשוכא לנהורא) לגבי תומ"צ, שע"י תומ"צ נמשך אור מוגבל, היינו, אור כזה שהחושך הוא היפך ממנו ומנגד אליו, אבל ע"י התשובה נמשך אור בלתי מוגבל, שלגביו אין החושך מנגד, ועי"ז מהפכים גם את החושך לאור.

וזוהו גם מ"ש³⁴ טוב שם משמן טוב גו', ומבואר בזה³⁵, דשמן טוב קאי על העבודה דתומ"צ, שזהו"ע השמן שבמנורה³⁶ שהיו בה ז' קנים

לאדמו"ר האמצעי ר"פ לך (ת, ג). פלח הרמון (לר"ה מפאריטש) לך לד, ג. ועוד. וראה תניא אגה"ק סי"ב. מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"ב ע' תרמה ואילך.

(32) ראה במדב"ר פי"ב, ח. שהש"ר פ"ג, יא. תנחומא ויגש ו.

(33) איוב כה, ב.

(34) קהלת ז, א.

(35) בהבא לקמן — ראה אוה"ת קהלת (ג"ך כרך ב) ע' איקב ואילך. שמות ע' כט"לו.

לקו"ת מצורע כה, א. סה"מ תר"ל ע' סז ואילך. ע' צז ואילך.

(36) ראה לקו"ת שם. ועוד.

(25) ראה זח"א קכט, ריש ע"ב. תניא אגה"ת ספ"ח. ובכ"מ.

(26) לשון רש"י שמות ג, ג — נתבאר בסה"ש תש"ב ע' 47.

(27) ראה זח"א ד, א. תניא פכ"ז.

(28) ראה גם תו"א שם, ב.

(29) ראה המשך תער"ב ח"ג ע' אישי ואילך. סה"מ עטר"ת ע' יז ואילך. ד"ה ויקח ה"א תרצ"ה פכ"ט"ל (סה"מ קונטרסים ח"ב שמב, א ואילך).

(30) ראה הנסמן בהערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בסה"מ תשי"ח ע' 239.

(31) ראה לקו"ת תזריע כג, ג. ביאורי זוהר

כנגד ז' אופני העבודה כו'³⁷. וענין טוב שם קאי על בירור הניצוצות שבלעו"ז (ענין התשובה), שזהו ענין "שם" שהוא בגימטריא רפ"ח ב"ן, דהיינו בירור הרפ"ח ניצוצות ע"י שם ב"ן³⁸. ועז"נ טוב שם משמן טוב, כי עבודת בירור הניצוצות היא למעלה מהעבודה דתומ"צ, וכמארז"ל³⁹ שלשה כתרים הן כתר תורה כתר כהונה כתר מלכות, וכתר שם טוב עולה על גביהן. וענין זה מרומז בפסוק טוב שם גו', שהאות ט' דטוב היא ט' רבת⁴⁰, כנודע בענין אתוון זעירין אתוון בינונין ואתוון רברבין⁴¹, שאתוון בינונין קאי על העבודה דתומ"צ, שזהו הסדר הישר והרגיל, תמידים כסדרם, ואתוון רברבין שלמעלה מן השורה קאי על עבודת התשובה, שעל ידה נמשך אור בלתי מוגבל המהפך גם את החושך לאור, וכנ"ל.

ד) **ויש** לקשר ענין זה עם משנת"ל⁴² בענין ז' השמות שאינם נמחקים⁴³ (שהרי גם בענין טוב שם גו' מודגש ענין השם⁴⁴). דהנה ידוע מ"ש הצ"צ⁴⁵, שמבאר אצלנו בשם הבעש"ט נ"ע, שכל מה שייחסו המקובלים השמות לעשר ספירות, אין הכוונה על גוף הספירה ממש, שהרי הספירה היא מדה, ואילו השם אנו מכוונים בו לעצמותו ית', כדאייתא בספרי⁴⁶ אליו ולא למדותיו, אלא הכוונה לעצמות אלקות המלוכש בספירות. והנה, ענין זה הובא גם בהוספות ללקו"ת⁴⁷. אבל בלקו"ת אינו ברור אם הכוונה היא לאור המתלבש בספירות או להאור שמחי' את הכלים, והיינו, אם הכוונה היא להאורות או לחיות הכלים עצמם. ומבאר הצ"צ⁴⁵, שכוונת הבעש"ט היא לחיות הכלים עצמם. וההכרח לזה הוא (כמ"ש הצ"צ) ממ"ש בכתבי האריז"ל⁴⁸ בביאור ההפרש בין שם הוי' לשאר השמות, ששם הוי' הוא באורות, ושאר השמות הן

43) שבועות לה, סע"א. רמב"ם הלי' יסוה"ת פ"ו ה"ב.
44) ראה תו"א בא ס, ג: "מספר רפ"ח ניצוצים הם מבחי' שמות ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן כו".
45) אוה"ת שמות ע' קו ואילך. וראה גם לקו"ת בהר מג, ב (בחצע"ג). שרש מצות התפלה פ"ב ואילך (דרמ"צ קטו, ב ואילך).
46) הובא בפרדס שער לב (שער הכוונה) רפ"ב.
47) ד"ה להבין מ"ש באוצ"ח — ויקרא נא, ג.
48) ראה תו"א פ' נח י, ב. ר"פ בא ס, א. סידור עם דא"ח ריז, ג.

37) ראה לקו"ת ר"פ בהעלותך. ובכ"מ.
38) ראה לקו"ת ואתחנן יג, א. אוה"ת קהלת שם. ועוד.
39) אבות פ"ד מ"ג. וראה גם אוה"ת שמות שם (ע' לא-לב). המשך תרס"ו ע' שנו.
40) ראה אוה"ת קהלת שם. סה"מ תר"ל שם (ס"ע עב. ריש ע' קב).
41) ראה זח"ג ב, א. סה"מ תרע"ח ע' רלד ואילך. תרצ"ט ע' 203 ואילך. תש"ע ע' 130 ואילך. ועוד.
42) ד"ה באתי לגני דליל שבת קודש פ"ב (לעיל ע' יב ואילך). וראה גם ד"ה הנ"ל דמוצש"ק ספ"ג ואילך (לקמן ע' לד ואילך).

בכלים, וכדי לתווך בין דברי האריז"ל שהשמות הן בכלים עם דברי הבעש"ט שהשמות הן באורות, צ"ל שכוונת הבעש"ט היא (לא להאורות המתלבשים בכלים, אלא) לחיות הכלים עצמם. ונמצא, שפירוש הבעש"ט שאליו (ולא למדותיו) קאי על חיות הכלים עצמם, הוא בעומק יותר מפירוש הפרדס⁴⁹ שאליו (ולא למדותיו) קאי על האור המלוכש בהכלים, כי, אף שבגילוי הרי חיות הכלים הוא למטה מהאור המתלבש בהם, הנה בשרשו הוא נעלה יותר, כידוע בענין איהו וחיוהי חד איהו וגרמוהי חד⁵⁰, שבחי' איהו שמתייחד עם גרמוהי הוא למעלה יותר מבחי' איהו שמתייחד עם חיוהי⁵¹. אך עדיין אינו מובן, איך אפשר שיהי' היחוד דאיהו וגרמוהי, הרי הכלים (גרמוהי) הם בבחי' מציאות, ואיך אפשר שבחי' איהו שבגרמוהי שהוא למעלה מבחי' איהו שבחיוהי, יתלבש בגרמוהי וייתייחד עמהם. ובהכרח לומר, שהכח לזה הוא מבחי' שלמעלה משניהם, למעלה מבחי' איהו ומבחי' גרמוהי. וזהו אמיתית ענין אליו, כפירוש רבינו הזקן⁵² שקאי על עצמות ומהות, וזהו ששם שמים שגור בפי כל⁵³, ולהיותו נמנע הנמנעות⁵⁴, הרי הוא מחבר ומייחד בחי' איהו עם גרמוהי. ונמצא, ששני הפירושים שבענין השם (שם בגימטריא רפ"ח וב"ן, שהו"ע בירור הניצוצות ואתהפכא חשוכא לנהורא, וכללות ענין השמות שקאי על חיות הכלים, בחי' איהו שמתייחד עם גרמוהי) שייכים זל"ז, כיון שבשניהם ישנו הענין דיחוד הפכים (אור וחושך, איהו וגרמוהי), בכח העצמות שהוא נמנע הנמנעות.

ה) **והנה** כדי להמשיך אור הבלי גבול שעל ידו תהי' הפיכת החושך לאור (כנ"ל ס"ג), צריך להיות ענין הביטול דוקא, כי, כל זמן שהאדם הוא בבחי' מציאות, אזי יכול להמשיך ולקבל רק האור שבהגבלה, ודוקא ע"י ביטול מציאותו נעשה כלי לבחי' הבלי גבול. וזהו כללות הענין דגלות מצרים, מלשון מיצר⁵⁵, וכן כל שאר הגליות שנקראו מצרים, ע"ש שהן מצירות לישראל, והיינו, שעיקר ענין הגלות אינו מה שגולה ממקומו, אלא העיקר הוא שבהיותו בגלות מצרים ומעיקים לו

53) ראה ת"א וירא יד, ב. סה"מ תרפ"ט
 ס"ע כג ואילך, ובהנסמן שם בהערה 172.
 54) ראה שו"ת הרשב"א ח"א סתי"ח.
 הובא בספר החקירה להצ"צ לד, ב. סה"מ
 תרע"ח ע' תכ. ועוד.
 55) ת"א וארא נח, ב. יתרו עא, ד.
 ובכ"מ.

49) שער לב שם. ומציין שם לשער ד
 (שער עצמות וכלים) פ"א.
 50) תקו"ז בהקדמה (ג, ב).
 51) המשך מים רבים תרל"ו פל"ב.
 52) הובא במכתב כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ
 (אג"ק שלו ח"ג ע' קמד ואילך. סה"מ תש"ט
 ע' 100. נעתק ב'היום יום' יא תשרי).

בכל עניינו (ובפרט בענינו העיקרי, שאני נבראתי לשמש את קוני⁵⁶), שזוהו"ע ביטול המציאות. וזהו גם שענין הגלות נמשל לזריעה (כנ"ל), שמכסין הגרעין בעפר בארץ ומשם יצמח בעבור שהגרעין נרקב ונפסד ובטל כו'⁵⁷, וכפי שמבאר אדמו"ר האמצעי⁵⁷ שאי אפשר שיצמיח ממנה מאין ליש מכח הצומח אם לא שתרקב הישות שלה והי' לבחי' אין, שנק' ביטול היש לאין. והיינו, שמציאות יש אינו כלי לבחי' כח הצומח, כי אם בחי' אין דוקא. ויש להוסיף בזה, שביטול הישות דרקבון הגרעין הוא עי"ז שמכניסים אותו בעפר הארץ, דהיינו במקום שמנגד אליו כו', שזוהו כללות הענין דמצרים, שמיצר ומעיק כו'. אך דוקא ע"י הביטול והמיצר כו' נעשה עילוי גדול יותר, כמ"ש⁵⁸ מן המיצר קראתי גו' ענני במרחב גו', וכמאמר הבעש"ט⁵⁹ על הפסוק⁶⁰ ועת צרה היא ליעקב וממנה יושע, שצרה אותיות צהר, והיינו, שמענין הצרה עצמה עושים צהר. וזהו בשלח פרעה את העם, שהי' משלח פארות וענפים כו', בחי' כח הצומח להצמיח ישועת ישראל, שע"י המיצר והביטול נמשך ונתגלה אור הבלי גבול.

ו) **אמנם** אף שביצי"מ הי' כבר הענין דבשלח פרעה את העם, שהו"ע בירור הניצוצות, וכמ"ש⁶¹ וינצלו את מצרים, שעשאוהו כמצולה שאין בה דגים (דקאי על עניני עלמא דאתכסיא) וכמצודה שאין בה דגן (דקאי על עניני עלמא דאתגליא)⁶², מ"מ, עדיין לא נתבררו כל רפ"ח הניצוצות. וכידוע⁶³ בפירוש מ"ש⁶⁴ וגם ערב רב עלה אתם, שבהיותם במצרים ביררו ר"ב ניצוצות, ונשארו פ"ו ניצוצות, כמנין הטבע⁶⁵. וכאשר תושלם העבודה דבירור כל רפ"ח הניצוצות, אזי תהי' הגאולה העתידה. והענין בזה, דהנה, יצי"מ לא היתה גאולה שלימה, שלכן גם לאחרי יצי"מ נשארה נתינת מקום לגלויות אחרות⁶⁶, ועד לתכלית המיצר באופן דאשר חרפו אויבך ה' אשר חרפו עקבות משיחך⁶⁷, ומ"מ, הנה על זה אמרו רז"ל⁶⁸ אם ראית דור אחר דור מחרף צפה לרגליו

56 משנה וברייתא סוף קידושין.
 57 תו"ח פרשתנו רסו, א (קפו, ג).
 58 תהלים קיח, ה.
 59 סה"מ אידיש ע' 55. וראה סה"מ
 60 תרפ"ט ע' רפו.
 61 ירמ' ל, ז.
 62 בא יב, לו.
 63 תו"ח פרשתנו רסו, א (קפו, ג).
 64 בא שם, לה.
 65 סה"מ תרפ"ט שם.
 66 ראה מדרש תהלים לו, י. ועוד.
 67 תהלים פט, נב.
 68 פסיקתא רבתי פט"ו, טו. שהש"ר
 69 פ"ב, יג בסופו.
 69 ע' ער.

של משיח, דכתיב אשר חרפו אויבך ה' אשר חרפו עקבות משיחך, מה כתיב בתרי"ו⁶⁹, ברוך ה' לעולם אמן ואמן. והענין בזה, דהנה, ברוך גוי אמן ואמן מורה על קיום הדבר, והו"ע שבועה⁷⁰, דהיינו, השבועה שלמעלה על ההתקשרות של הקב"ה עם בני"י, שמזה נמשך גם הענין דמשיעין אותו תהי צדיק ואל תהי רשע⁷¹. ושבועה זו מתגלית ע"י ההקדמה דאשר חרפו גוי, דור אחר דור מחרף. ולכאורה אינו מובן שייכות הענינים, הרי הם שני הפכים. אך הענין הוא, שהיא הנותנת, וכנ"ל שגילוי אור הבל"ג הוא ע"י הקדמת המיצר דוקא, ולכן, אם ראית דור אחר דור מחרף אזי צפה לרגליו של משיח, שאז יהי התגלות אמיתית הבל"ג, באופן נעלה הרבה יותר מהגילוי שביצי"מ, שלכן נאמר⁷² כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, נו"ן פלאות⁷³.

(72) מיכה ז, טו.

(73) זח"א רסא, ב. אוה"ת נ"ך כרך א ע'

תפז.

(69) שם, נג.

(70) שבועות לו, א.

(71) נדה ל, ב. תניא פ"א.

בס"ד. מוצש"ק פ' בשלח, י"א שבט, ה'תשכ"א

(הנחה בלתי מוגה)

באתי¹ לגני אחותי כלה², ואיתא במדרש³ לגני לגנוני למקום שהי עיקרי בתחילה, דעיקר שכינה בתחתונים היתה, וע"י חטא עץ הדעת והחטאים שלאחריו (שנימנו במדרש) נסתלקה השכינה מלמטה למעלה, מהארץ עד לרקיע השביעי, ואח"כ היתה העבודה להוריד את השכינה מלמעלה למטה, מתחיל באברהם, ואח"כ שאר האבות והצדיקים, עד שבא משה שהוא השביעי, וכל השביעין חביבין⁴, והורידה מרקיע הא' לארץ, שזהו"ע באתי לגני, לגנוני, שזהו המקום שבו היתה השכינה מלכתחילה, ויתירה מזה, המקום שהי עיקרי בתחלה, דעיקר שכינה בתחתונים היתה.

ומבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר בארוכה בפרקים הקודמים⁵, שתכלית הכוונה בבריאת והתהוות העולמות הוא שנתאוהו הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים⁶, היינו שתהי' דירה לעיקר שכינה. וענין זה מתחיל מהציווי ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם⁷, ושכנתי דייקא, היינו, שכללות ענין המקדש הוא ע"ד דירת המלך שנמצא שם בכל עצמותו⁸ (עיקר שכינה). ועד"ז גם בעבודת כאו"א מישראל, כהרמז וההוראה במ"ש (ושכנתי) בתוכם, בתוכו לא נאמר אלא בתוכם⁹, בתוך כאו"א מישראל. וענין זה מודגש גם בפרטי המשכן ומקדש, החל מעצי המשכן שנקראים בשם קרשים¹⁰, כמ"ש¹¹ ועשית את הקרשים למשכן עצי שטים

(8) ראה מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"א ע' תפט. אוה"ת שה"ש כרך ב ע' תרעט ואילך. סה"מ תרל"ה ח"ב ריש ע' שנג. המשך תרס"ו ס"ע ג.
(9) הובא בשם רז"ל בלקו"ת ר"פ נשא כ, סע"ב. ובכ"מ. וראה ראשית חכמה שער האהבה פ"ו קרוב לתחילתו (ד"ה ושני פסוקים). אלשיך עה"פ תרומה שם ("שמעתי לומדים"). של"ה סט, א. רא, א. חלק תושב"כ תרומה שכה, ב. שכו, ב. וראה לקו"ש חכ"ו ע' 173 הערה 45.

(1) מאמר זה מיוסד בעיקרו על פרק האחד-עשר * מד"ה באתי לגני הישי"ת.
(2) שה"ש ה, א.
(3) שהש"ר עה"פ.
(4) ויק"ר פכ"ט, יא.
(5) המשך באתי לגני הישי"ת (פרקים א-ג).
(6) ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז. ב"ר ספ"ג. במדב"ר פי"ג, ו. תניא רפל"ו.
(7) תרומה כה, ח.

(10) ראה בהמאמר פרק ו ואילך.

(* הפרק השי"ד לשנה זו — ראה תו"מ

(11) תרומה כז, טו.

סה"מ באתי לגני ח"א ע' vi. וש"נ.

עומדים, דקרבן הוא מלשון שקר, שמורה על שקר העולם, והעבודה היא להפוך את שקר העולם ולעשות ממנו (קשר ו) קרבן שהוא כלי לאלקות, עי"ז שעושים ממנו משכן ומקדש לו יתברך. וכן הוא בעבודת האדם בענין ושכנתי בתוכם, בתוך כאו"א מישראל (כנ"ל), שהרי שטים (שמהם נעשו קרשי המשכן) הוא מלשון שטות¹², ויש שטות דלעו"ז, כמארז"ל¹³ אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות, ועבודת האדם היא להפוך השטות דלעו"ז ע"י שטות דקדושה, כמרומז במארז"ל¹⁴ אהני לי שטותי לסבא, שזוהי עבודה שלמעלה מטעם ודעת ושכל והבנה והשגה, שעל ידה עושים מעצי שטים משכן ומקדש לו יתברך. ועד"ז בענין עבודת הקרבנות¹⁵, שזהו עיקר ענין המשכן ומקדש, דכשם שבעבודת הקרבנות כפשוטה ישנו הענין דהעלאת חלב ודם ע"ג המזבח, ואש יורד מלמעלה, וגם מצוה להביא מן ההדיוט¹⁶, כמו"כ הוא בעבודת האדם, שכללותה הו"ע עבודת הקרבנות, כמ"ש הבחיי"ר¹⁷ שקרבנות ענינם קירוב כל הכוחות, ועד לתכלית העילוי, כמאמר¹⁸ רזא דקורבנא עולה עד רזא דא"ס, וסדר העבודה הוא כמ"ש¹⁹ אדם כי יקריב מכם קרבן להוי', היינו, שהקרבן להוי' הוא מכם, וכפי שממשיך בכתוב מן הבהמה מן הבקר גו', דקאי על פרטי המדריגות שישנם בנפש הבהמית כו'²⁰. ובעבודת ההקרבה ישנו הן האש שיורדת מלמעלה והן האש שצריך להביא מן ההדיוט, שהו"ע העבודה דנפש האלקית והעבודה דנפש הבהמית כו'.

ומסיים בפרק העשירי (יהי' קודש²¹) שכל ענינים אלו נעשים עי"ז שישראל הם (ב)צבאות הוי'²². ומבאר, שבצבא ישנם ג' ענינים. צבא מלשון זמן, כמו הלא צבא לאנוש עלי ארץ²³, צבא מלשון צביון, כמו לצביונם נבראו²⁴, וצבא מלשון חיל. וענינם בעבודת האדם, שהעבודה דקיום התורה ומצוותי צריכה להיות באופן דבא בימים²⁵, בזמן (ומקום) למטה, שזהו פי' הא' בצבא, מלשון זמן. וכמו כן צריך

-
12) ראה בהמאמר פרק ג.	20) ראה לקו"ת ויקרא ב, ד. קונטרס
13) סוטה ג, א.	התפלה פ"ח (ע' 20). שה"ש תורת שלום ע'
14) כתובות יז, א. ראה בהמאמר פרק ה.	10.
15) ראה בהמאמר פרק ב.	21) בחוקותי כז, לב. וראה בכורות נח, ב.
16) יומא כא, ב.	זהר ח"ב רעא, א. בחיי ר"פ תרומה.
17) ויקרא א, ט. וראה ספר הבהיר סי' מו	22) בא יב, מא.
(קט). רקאנטי בראשית ד, ג. תצוה כט, יח.	23) איוב ז, א.
של"ה ריא, ב.	24) ראה ר"ה יא, א.
18) ראה זהר ח"ב רלט, א. ח"ג כו, ב.	25) חיי שרה כז, א. וראה ד"ה באתי לגני
19) ויקרא א, ב.	תש"כ (תר"מ סה"מ באתי לגני ח"א ע' שנה).

להיות בעבודה ענין ההתכללות, שזהו כללות הענין דואהבת לרעך כמוך²⁶ שצריך להיות קודם התפלה שהיא ההתחלה לכל עניני התומ"צ, שלכן אומרים קודם התפלה הריני מקבל עלי מ"ע של ואהבת לרעך כמוך²⁷, שכולל עצמו עם הצבור, וזהו פי' הב' בצבא, מלשון צביון (ורצון) ויופי, כי תכלית היופי הוא ע"י התכללות ריבוי גוונים דוקא. והעבודה עצמה נעשית באופן של אנשי חיל, שזהו פי' הג' בצבא. ועי"ז נשלמת הכוונה דנתאוהו הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים.

(ב) וממשיך לאח"ז בפרק י"א: ולבאר בעומק יותר מה שישראל נקראים בשם צבאות הוי', דשם צבאות הוא שם קדוש, דהוא מהז' שמות שאינם נמחקים²⁸, ושם זה נתגלה ע"י הנביאים²⁹, דבתורה לא נזכר שם צבאות, ונזכר רק צבאות הוי', וקאי על ישראל (עכ"ל). וצריך להבין, דלכאורה יש כאן סתירה מיני' ובי', שהרי בתחילה מבאר שזה שישראל נקראים בשם צבאות הוי' (שנזכר בתורה, היינו בימי משה) שייך לשם צבאות שהוא שם קדוש, ומיד לאח"ז מוסיף שבתורה לא נזכר שם צבאות, ונתגלה ע"י הנביאים. וממשיך בהמאמר בביאור מעלת שם צבאות, דאיתא במד"ר³⁰ שמי אתה מבקש לידע, לפי מעשיי אני נקרא, וכשאני נלחם עם הרשעים אני נקרא צבאות. והנה, במאד"ל זה (לפי מעשיי אני נקרא) יש שני ענינים שהם גם ענינים הפכיים. דמחד גיסא, כיון שלפי מעשיי אני נקרא, הרי זה ענין החולף, שלפעמים נקרא בשם זה ולפעמים נקרא בשם אחר. ולאידך גיסא, בכל שם ישנו ה"אני" הנקרא בשם זה³¹, שהרי ענין השם הוא שעל ידו מתקשרים (לא עם השם, אלא) עם ה"אני" הנקרא בהשם.

(ג) וביאור הענין, דהנה אנו רואים בענין השם למטה, שלכאורה אין לו שייכות עם עצם האדם³², שלכן כאשר האדם הוא לעצמו, אזי אינו צריך כלל לענין של שם, ורק כאשר ישנו זולת שרוצה

26 קדושים יט, יח.

ואילך).

27 פע"ח שער עולם העשי' פ"א. סידור

30 שמו"ר פ"ג, ו. וש"נ.

האריז"ל במקומו. מג"א או"ח ר"ס מו. סידור אדה"ז לפני "מה טובו". וראה לקו"ש חכ"ה

31 ראה גם שרש מצות התפלה פ"ה (דרמ"צ קטז, ב).

ע' 374. וש"נ.

32 ראה תו"א ר"פ תרומה. לקו"ת בהר

28 שבעות לה, סע"א. רמב"ם הל'

מא, ג. בלק סז, ג. מאמרי אדה"ז פרשיות ח"א

יסוה"ת פ"ו ה"ב.

ע' רכב ואילך. תקס"ג ע' שג ואילך. אוה"ת

29 ראה ברכות לא, ב. תו"א בא ס, א

שמות ע' קג ואילך. וראה גם ד"ה אחרי ה"א

ואילך. תו"ח שם קלז, א ואילך (קיב, א

דש"פ ראה תש"כ (סה"מ תש"כ ע' רח).

לבוא בקישור עמו, אזי צריך לקראו בשמו, ועי"ז נפנה לקוראו. ונמצא, שענין השם הוא בריחוק גדול ביותר מהדבר הנקרא בהשם. אמנם, מבואר בארוכה בחסידות³³ (ומיוסד גם על דברי השל"ה³⁴) במעלת אדה"ר שנאמר בו³⁵ וכל אשר יקרא לו האדם נפש חי' הוא שמו, שאדה"ר ראה את החיות שלמעלה שנמשך באותיות השם (שזהו"ע האותיות מלשון אתא³⁶), ובנתינת השם הי' מכוון אל האותיות שעל ידם נמשך החיות אל הדבר הנקרא בהשם. ונמצא, שכל מציאות הדבר הוא השם שנמשך בו מלמעלה. וכמבואר בשער היחוד והאמונה³⁷ ששמו אשר יקראו לו בלשון הקודש הוא כלי לחיות המצומצם באותיות שם זה, והיינו שהשם מקשר את הדבר הנכרא עם החיות שנמשך לו מלמעלה. ועד"ז הוא גם בשם האדם למטה, שעל ידו נעשית התקשרות הנשמה עם הגוף. דהנה, קודם שהנשמה באה בבחי' בראתה יצרתה ונפחתה³⁸, שאז נקראת בשם טהורה, ולמעלה יותר, הרי אין לה שם. ורק כאשר הנשמה מתקשרת עם הגוף [לא מבעי' בהדרגא שכבר מלובשת בגוף, שזהו"ע ואתה נפחתה בי, אלא גם במדריגה עליונה יותר, בבחי' יצרתה או בראתה, ואפילו כמו שהיא בבחי' טהורה היא, שגם על זה נאמר³⁸ נשמה שנתת בי טהורה היא, היינו, שזוהי בחי' טהורה ששייכת לגוף זה], אזי ישנו ענין השם שפעולתו היא לקשר נשמה זו עם גוף זה. ועפ"ז מבואר³⁹ מה שמצינו בענין הגלגולים, שנשמתו של איש אחד באה בגלגול בגוף של איש אחר, ומ"מ אינו נקרא בשמו של הראשון, אלא בשם אחר, אע"פ שמצד זה שהשם שייך להנשמה (שהרי הגוף בפני עצמו אינו מציאות חשובה כו'), הי' צריך להיות שמו של השני כשמו של הראשון. וכמובא הדוגמא לזה מרשב"י שהי' ניצוץ נשמת משה רבינו⁴⁰ (ועד"ז רב המנונא סבא⁴¹, ועוד כו"כ נשמות), ומ"מ, זה נקרא בשם משה, וזה נקרא בשם (רבי) שמעון.

(36) ישעי' כא, יב. תו"א מקץ מב, ב. ובכ"מ.

(37) תניא שעהיה"א פ"א.

(38) נוסח ברכת "אלקי נשמה" בברכת השחר.

(39) מאמרי אדה"ז תקס"ג ואוה"ת שמות שם. וראה המשך תער"ב שם (ס"ע תרכה).

(40) זהר ח"א יד, ב בהגהה. נצו"א לזהר ח"ג רפח, א. ועוד.

(41) רמ"ז ונצו"א לזהר ח"א רכה, א. ועוד.

(33) לקוטי אמרים להרב המגיד סימן רמד. אור תורה להרב המגיד סימן יד. לקו"ת בהר שם. נשא כו, ב. כז, א. תו"ח בא קלט, א (קייג, ג ואילך). אוה"ת בראשית כרך ג תקמב, א. סה"מ תר"ל ע' סז ואילך. ע' צז ואילך. המשך מים רבים תרל"ו פרק כב. המשך תער"ב ח"א פרק שז ואילך. סה"מ תרח"ץ ע' קז. תש"ח ס"ע 155 ואילך.

(34) בהקדמה בית המקדש (יד, א). וראה רמב"ן ובחיי בראשית ב, יט.

(35) בראשית שם. ב"ר פי"ז, ד.

והביאור בזה, שענין השם הוא התקשרות הנשמה עם הגוף, וכיון שיש שינוי בהגוף, שאינו הגוף הראשון אלא גוף אחר, לכן יש שינוי גם בהשם. ומזה מובן, שלגבי הגוף, הרי כל חיותו היא מהשם שמקשר אותו עם הנשמה (כמו בכל הנבראים שהשם הוא הכלי להחיות, היינו, שמקשר את הדבר הנברא עם החיות הנמשך לו מלמעלה).

ועד"ז יובן גם למעלה בענין ז' השמות שאינם נמחקים, שעליהם נאמר לפי מעשיי אני נקרא, שענין השם הוא החיבור דבחינת אני עם מעשיי. והענין הוא, דהנה מבואר⁴² החילוק שבין עשי' (מעשיי) למחשבה ואפילו לדיבור, שעשי' היא נפרדת מן האדם העושה, משא"כ מחשבה היא מיוחדת עם האדם, ואפילו הדיבור יש לו קישור חזק עם האדם המדבר יותר מענין העשי'. ולכן נקרא הדיבור בשם מעשה זוטא⁴³, היינו, שגם בדיבור יש ענין הפירוד (מעשה), אבל אין זה כמו הפירוד שבעשי' (מעשה זוטא בלבד). דהנה, ענין המעשה הוא באופן שכאשר יצא לצורך כלי, שוב אין הכלי צריך לידי הצורך, כי אף שידין מסולקות כו' הכלי קיים כו' (כמ"ש בשער היחוד והאמונה⁴⁴), והיינו, שכח העשי' של האומן (כח הפועל) ישנו במציאות הכלי (בהנפעל), אלא שהוא בפירוד מהאומן העושה את הכלי. משא"כ בדיבור, גם כשיוצא מן האדם, הנה ככל שמתרחק יותר מן האדם המדבר, הרי הוא הולך ונחלש, עד שמתבטלת במציאות לגמרי (שהרי בהדיבור שלמטה לא שייך לומר שהוא קיים לעד ולעולמי עולמים, כי אם בדיבורו או מחשבתו של הקב"ה). ומזה מובן גם בנוגע לענין המעשה למעלה (שהרי דיברה תורה כלשון בני אדם⁴⁵), שזהו ענין שנעשה כאילו נפרד. ועז"נ לפי מעשיי אני נקרא, שבענין המעשה נמשך בחי' אני, וזה נעשה ע"י השם, שמקשר החיות שלמעלה (אני) עם הפעולה למטה (מעשיי).

וזזהו מ"ש בהמאמר בנוגע להשם צבאות, דכיון שלפי מעשיי אני נקרא, וכשאני נלחם עם הרשעים אני נקרא צבאות, א"כ מובן דשם צבאות הוא שם מלחמה, וכן איתא בשערי אורה לרי"ג⁴⁶ דשם צבאות הוא בנצח והוד ומשם נמשכות כל המלחמות שבעולם. וממשיך בהמאמר, שצריך להבין מהו השייכות דמלחמה לנצח והוד שיהי' משם

(45) ברכות לא, ב. וש"נ. וראה רמב"ם הל' יסודות פ"א ה"ט. תניא רפכ"ב.
(46) שער גיד.

(42) ראה לקו"ת בלק בתחילתו. ובארוכה
סה"מ תרצ"ג ע' תנא ואילן. ובכ"מ.
(43) סנהדרין סה, א.
(44) פ"ב.

נמשכים כל המלחמות שבעולם. ומבאר שענין הנצחון (מדת הנצח) נטוע ומושרש בעצם הנפש למעלה יותר מכל הכחות הגלויים שבנפש וכו'.

ד) **ולהבין** בעומק יותר ענין השמות, שעפ"ז תוכן גם המעלה שבשם צבאות שהוא במדת הנצח שמגעת בעצם הנפש כו', יש להקדים תורת הבעש"ט בענין ז' השמות שאינם נמחקים, שהיא לכאורה בסתירה להמבואר בכתבי האריז"ל בענין זה. דהנה, בכתבי האריז"ל⁴⁷ מבואר שהחילוק של ז' השמות הוא רק בהכלים של הספירות, והיינו, שרק כלי הספירות הם מחולקים כל אחד בפני עצמו, שם א-ל בחדס, שם אלקים בגבורה, שם צבאות בנו"ה (ועד"ז בשאר השמות שאינם נמחקים), אבל פנימיות הספירות, דהיינו האורות של הספירות (חיוהי), הוא שם הוי', שהוא בכל הספירות בשוה. אמנם, הבעש"ט מבאר שכיון שהכוונה בז' השמות שאינם נמחקים שמזכירים בתפלה היא (לא להספירות, אלא) אליו ית', כמרז"ל⁴⁸ ע"פ⁴⁹ בכל קראנו אליו, אליו ולא למדותיו, עכצ"ל שחילוקי השמות שמזכירים בתפלה, א-ל או אלקים או צבאות, תלויים ומשתנים לפי התלבשות האורות בהספירות, דהיינו התלבשות האור בספירת החדס, או בספירת הגבורה או בספירות נצח והוד (כמבואר בארוכה בלקו"ת בהוספות לויקרא⁵⁰). ולכאורה הרי זה בסתירה להמבואר בכתבי האריז"ל שהאור המלוּבש בהספירות הוא ככולם בשוה, שם הוי', ואין בו החילוקים דו' השמות.

אך הענין הוא, כפי שמבאר הצ"צ בארוכה ברשימותיו לפרשת שמות⁵¹, שכוונת הבעש"ט אינה על האורות של הספירות (חיוהי), אלא על החיות של כלי הספירות עצמם. דהנה, ידוע⁵² שנוסף על האורות המתלבשים בהכלים (חיוהי) יש גם חיות בהכלים עצמם, שזהו מ"ש⁵³ וכד אנת תסתלק מינייהו אשתארו כגופא בלא נשמתא (ולא שמתבטלים לגמרי ממציאיותם), כיון שיש חיות בכלי הספירות עצמם מלבד האורות המלוּבשים בהם. ועפ"ז מובן שהאמת היא כמ"ש בכתבי האריז"ל שהאורות של כל הספירות הו"ע שם הוי', וביחד עם זה צדקו דברי הבעש"ט שהחילוקים

47 ראה תו"א נח י, ב. ר"פ בא (ס, א).
סידור (עם דא"ח) ריז, ג. ובארוכה — אוה"ת שמות ע' קו ואילך.
48 ספרי — הובא בפרדס שער לב (שער הכוונה) פ"ב.
49 ואתחנן ד, ז.
50 נא, ג. וראה גם לקו"ת בהר מג, ב.
אוה"ת שמות שם. יתרו ע' תמט ואילך.
וראה שרש מצות התפלה פ"ב ואילך (דרמ"צ קטו, ב).
51 אוה"ת שם.
52 ראה סידור (עם דא"ח) ד"ה להבין המאמר כד אנת תסתלק (קסד, סע"ב ואילך).
53 תקר"ו בהקדמה (זי, ב).

בין ספירה לספירה הם לא רק מצד הכלים, אלא גם מצד החיות של כלי הספירות, שהחיות של כלי החסד נקרא בשם א-ל, והחיות של כלי הגבורה נקרא בשם אלקים, ועד"ז בשם צבאות וכו', וכאשר מזכירים בתפלה שם אדנ"י, שם צבאות, שם אלקים או שם א-ל, אין הכוונה לכלי הספירות, אלא להחיות שבתוכם, וזהו"ע אליו ולא למדותיו, דקאי על האור והחיות שבהספירות, ולא על כלי הספירות מצד עצמם.

וע"פ האמור שהכוונה בחילוקי פרטי השמות היא להאור והחיות שבכלי הספירות, הרי מובן, שענין זה הוא עמוק ונעלה יותר מהאורות המלוכשים בהכלים (שעל זה קאי אליו ולא למדותיו לפירוש הפרדס⁵⁴), דכיון שזהו האור והחיות של כלי הספירה, בחי' גרמוהי, הרי זה נמשך ממקום נעלה יותר, מבחי' איהו שמתייחד עם גרמוהי (איהו וגרמוהי חד⁵⁵), שהוא למעלה מבחי' איהו שמתייחד עם חיוהי (איהו וחיוהי חד⁵⁵), שלכן ביכלתו לירד למטה יותר ולהתייחד (לא רק עם בחי' חיוהי, אלא גם) עם בחי' גרמוהי⁵⁶.

ה) ועפ"ז יש לבאר תורת הרב המגיד⁵⁷ על מארז"ל⁵⁸ לא כמו שאני נכתב אני נקרא, נכתב אני בהוי' ונקרא אני באדנות, דיש לתת טעם לזה למה נקרא באדנות. ויש לומר, כי הנה ידוע כי שם אדנ"י הוא מדת המלכות, ואין מלך בלא עם⁵⁹ ואין אדון בלא עבדים, נמצא כי שם אדנ"י הוא נקרא מחמת שאנחנו עמו ועבדיו, והואיל שנקרא שם אדנ"י מצידנו, לכן הורשה לנו לקרוא שם אדנ"י כו', אבל שם הוי' הוא שם העצם המהוה כל ההויות כו', לכן אינו נקרא ככתיבתו. והענין בזה, דשם הוי' הוא שם המפורש⁶⁰, ולמעלה יותר, שם העצם⁶¹, שהעצם הוא למעלה מכל ענין ההתהוות. ולכן אינו נקרא ככתיבתו, כי ענין הקריאה הוא הגילוי באופן שמגיע להזולת, והרי העולם אינו יכול לקבל את הגילוי דשם העצם שלמעלה מהתהוות באופן שישאר במציאותו. וזהו שנקרא בשם אדנ"י דוקא, היינו, שהאופן שבו נקרא שם העצם כפי שנמשך בגילוי להזולת, שזהו"ע ההתהוות, הרי זה שם אדנ"י, שהו"ע

(59) רבינו בחיי עה"פ וישב לח, ל. תניא שעהיה"א רפ"ז (פא, ב). ועוד. — נסמן בתו"מ סה"מ תשרי ע' רלד הערה 86.
 (60) סוטה לח, א. רמב"ם שבהערה 28.
 וראה פרדס שער יט (שער שם בן ד). ועוד.
 (61) כסף משנה הל' ע"ז פ"ב ה"ז. פרדס שם. ועוד.

(54) ראה לקמן ס"ו.
 (55) תקו"ז שם (ג, ב).
 (56) המשך מים רבים תרל"ו פל"ב.
 (57) לקוטי אמרים סימן רס. אור תורה.
 סימן שסה.
 (58) פסחים נ, א.

המלכות והאדנות, דכיון שעלה ברצונו שיהי' ענין המלכות והאדנות, לכן נעשה ענין ההתהוות כדי שיהי' מציאות של עם ועבדים ןועד"ז בנוגע להקריאה בשאר השמות שאינם נמחקים, שקשורים עם פרטי הענינים באופן ההנהגה בענין ההתהוות גופא, כמו שם א-ל בחדס, שזהו"ע עולם חסד יבנה⁶², שזהו אופן ההנהגה בכל ששת ימי המעשה עד ליום השביעי, שזהו"ע ז' השמות שאינם נמחקים].

ומוסיף לבאר בתורת הרב המגיד⁶³, שענין הקריאה בשם אדני הוא, שאין אנו משיגים רק מדרגה קטנה (השכל) שבעולמות שבצמצום, והוא מכח שרצה להיות אדון, אבל שם הוי' שהוא שם העצם אין אנו משיגים, וכן כל העולמות העליונים אינם משיגים. וזהו נגד שמה אבד שמה⁶⁴, נגד שמה, שרצה להיות נגיד ואדון, אבד שמה שהוצרך להעלים שם העצם. והענין בזה, שכללות ענין הכלי לגבי האור (שזהו"ע ז' השמות שאינם נמחקים כנ"ל) הוא באופן שמהתעבות האורות (דהיינו שנעשים לא כ"כ בדקות) נתהוו הכלים⁶⁵, שזהו ענין הצמצום שבהכלים לגבי האורות. וענין זה בא ע"י הקדמת צמצום הראשון שהוא באופן של סילוק לגמרי, שזהו הדיוק בלשון חז"ל אבד שמה, שמורה על סילוק לגמרי, ומצד זה נעשה גם הצמצום שבהכלים לגבי האורות, שזהו גם ענין הקריאה בשם אדני בלבד, ולא בשם הוי' שהוא שם העצם.

וממשיך לבאר⁶⁶, שאעפ"כ ישנו אופן שבו מתגלה שם הוי', שזהו בעת התפשטות הגשמיות והתגברות כח הרוחני, כמו כהן גדול (עליו נאמר⁶⁷ להבדילו קדש קדשים, שהו"ע הרוחניות) ביום הכיפורים, שאז הוא שבת שבתון⁶⁸, שקדושת שבת משפיע בכל ששת ימי המעשה⁶⁹, ויוהכ"פ קדושתו למעלה שאין בו אכילה ושתי', ואז יכול להשיג מקצת השכל שלמעלה מהעולמות, לפיכך הי' זוכר את השם המפורש⁷⁰ שהוא שם העצם ית' (וזהו גם כללות הענין דביהמ"ק שבו הי' יכול להיות הגילוי דשם הוי' ככתבו⁷¹).

66 ע"פ דברי הימים-א כג, יג.

67 אחרי טז, לא. אמור כג, לב.

68 ראה זח"ב סג, ב. פח, א.

69 ראה משנה יומא לה, סע"ב. לט, ב.

רמב"ם הלי' עבודת יוהכ"פ פ"ב ה"ו. ועוד.

70 משנה סוטה לו, ב. רמב"ם הלי' תפלה

פ"ד הי'.

62 תהלים פט, ג.

63 לקוטי אמרים סימן רב. אור תורה

סימן שצ.

64 אבות פ"א מ"ג.

65 ראה עין חיים שער ו (שער העקודים)

פ"ג. וראה סה"מ עת"ר ע' לג. תרפ"ט ע'

שמו. ד"ה תקעו שנה זו פ"ד (סה"מ תשכ"א

ע' ח).

אך לכאורה אינו מובן, מהו העילוי דהתפשטות הגשמיות והתגברות כח הרוחני, שע"ז יוכל להיות הגילוי דשם הוי' ככתבו, והלא לגבי הבחינה שלמעלה מהתהוות (שם הוי') הרי גם ענין הרוחניות הו"ע של התהוות, דכשם שנתהווה הגשמיות כמו"כ נתהווה גם הרוחניות, ואיך אפשר שע"י התפשטות הגשמיות והתגברות כח הרוחני תהי' קריאת שם הוי' ככתבו. ויש לומר הביאור בזה (בדרך אפשר), ע"ד האמור לעיל (ס"ד) שהאור והחיות שבכלי הספירות נמשך ממקום נעלה ועמוק יותר (איהו וגרמוהי חד) מהאור המתלבש בכלים (איהו וחייהי חד), כיון שצריך להיות נמשך למטה יותר, ועד"ז בנוגע לקריאת שם הוי' ככתבו ע"י כה"ג ביוהכ"פ, שענין זה נמשך ממקום נעלה ביותר, שלמעלה מכללות ענין ההתהוות, עי"ז שדוקא בעולם דלמטה היתה התפשטות הגשמיות והתגברות כח הרוחני, שזהו"ע של חיבור הפכים, שנעשה מצד נמנע הנמנעות⁷¹. והיינו, שמחד גיסא הוצרך הכה"ג להיות נשמה בגוף עם כל עניני הגוף, והוצרך להיות שייך לעניני העולם, שזהו כללות הענין שצ"ל וכפר בעדו ובעד ביתו⁷², ביתו זו אשתו⁷³, אלא שבזה גופא הוצרך לפעול שתהי' התפשטות הגשמיות והתגברות כח הרוחני, שזהו"ע חיבור הפכים. ועד"ז גם בענין הזמן והמקום. בענין הזמן, שהרי יום הכפורים הוא יום הקדוש שבכל השנה, שלכן אין בו לא אכילה ולא שתי', וכיחד עם זה הרי הוא במספר שס"ה ימות השנה. ובענין המקום, שהרי על המקום דביהמ"ק נאמר וזה שער השמים⁷⁴, ובו הי' מקום הארון אינו מן המדה⁷⁵, עם היותו במדה דוקא, אמתים וחצי ארכו ואמה וחצי רחבו ואמה וחצי קומתו⁷⁶. וכיון שהענין דחיבור שני הפכים נמשך ממקום נעלה ביותר שהוא נמנע הנמנעות, הנה מצד זה יכולה להיות הקריאה והגילוי דשם הוי', שם המפורש ושם העצם, שיהי' נקרא (מתגלה) ככתבו.

(ו) **וזוהו** גם כללות פירוש כ"ק אדמו"ר הזקן ע"פ בכל קראנו אליו, אליו ולא למדותיו, כידוע⁷⁷ תורת אדמו"ר הזקן בזה, דהפרדס⁷⁸ מפרש שאליו היינו האורות המתלבשים בכלים דע"ס דאצילות. הבעש"ט

(71) ראה שו"ת הרשב"א ח"א סתי"ח. (76) תרומה כה, יו"ד. ויקהל לו, א.
 (72) אחרי טז, יא. (77) הובא בספר החקירה להצ"צ לד, ב ואילך.
 (73) יומא בתחילתה. (78) אג"ק שלו ח"ג ע' קמד ואילך. סה"מ תש"ט ע' 100. נעתק ב"היום יום" יא תשרי.
 (74) ויצא כה, יז ובפרש"י. (79) שער לב שם. ומציין שם לשער ד
 (75) יומא כא, א. וש"נ. וראה אג"ק ח"ב (שער עצמות וכלים) פ"א.
 ע' שצב ואילך.

מפרש שאליו היינו האלקות שבהכלים דע"ס דאצילות (וכנ"ל שהאור והחיות שבכלי הספירות הו"ע עמוק ונעלה יותר מהאורות המתלבשים בהספירות). והפירוש הפשוט הוא שאליו היינו עצמות א"ס כו'. והענין בזה, שהפירוש הפשוט שמסיים אדמו"ר הזקן אינו כחולק על רבו ח"ו, אלא שהפירוש הפשוט הוא פנימיות כל הפירושים, והיינו, שהחיבור דאיהו וחיהי (פירוש הפרדס שאליו היינו האורות המתלבשים בכלים דע"ס דאצילות) והחיבור דאיהו וגרמוהי (פירוש הבעש"ט שאליו היינו האלקות שבהכלים דע"ס דאצילות), הוא מצד נמנע הנמנעות, שזהו הפירוש הפשוט שקאי על עצמות א"ס, אמיתית הענין דאליו. וממשיך בתורת אדמו"ר הזקן הנ"ל, שאמיתית הענין דאליו, עצמות א"ס, הוא אצל כל יהודי פשוט בידיעה עצמית ע"י אמונה פשוטה, וזהו מש"נ⁷⁹ כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרובים אליו כהוי' אלקינו בכל קראנו אליו, ב"פ אליו, דהיינו עצמות א"ס ועצמות הנשמה (וזהו גם הענין דשם שמים שגור בפי כל, אפילו בפי נשים ותינוקות, והרי כוונתם היא לעצמותו ומהותו ית'⁷⁹). ומכל זה מובן בנוגע לכללות ענין השמות, שכאשר קוראים ומזכירים א' השמות מז' שמות שאינם נמחקים (כולל גם שם צבאות הקשור עם ענין הנצחון במלחמה), הרי הכוונה בזה היא אליו ית' (אליו ולא למדותיו), דהיינו עצמות א"ס, שהוא נמנע הנמנעות וישנו בעצם כו', שזהו"ע אני נקרא.

ז) **וממשיך** לבאר בהמשך הפרק בנוגע לענין הנצח (הקשור עם שם צבאות), שענין הנצחון נטוע ומושרש בעצם הנפש כו'. ומזה מובן גם שענין הנצחון ישנו אצל מי שעצם הנפש הוא בגילוי. וזהו הביאור במ"ש בהמשך הפרק ש"ענין הנצחון שייך בגדול דוקא, דמי שהוא שפל בערך, הנה אם יאמר אדם כנגדו לא ינצח (אלא יכול לענות עזות)", והיינו, שמי שהוא קטן בערך אזי ישנם ענינים שהוא עומד עליהם (ער שטעלט זיך אויף זיי) וישנם ענינים שלא איכפת לו אודותם (דלא כפי שהוא מצד מדת הנצח שצריך לנצח כל דבר), וגם הענינים שעומד עליהם בתוקף, הרי זה רק באופן שיענה עזות וחוצפה, אבל אין בזה התלבשות מדת הנצח. וממשיך לבאר, שדוקא מי שהוא גדול הרי יש בו מדת הנצחון, וכל מי שגדול יותר, מדת הנצחון הוא ביותר אצלו, ולכן המלך שגדול מכל העם, כמ"ש⁸⁰ משכמו ומעלה גבוה מכל העם

79) ראה תו"א וירא יד, ב. מאמרי אדה"ז ואילך. וש"נ.
ענינים ע' סח. ע' ע. סה"מ תרפ"ט ס"ע כג (80) שמואל"א ט, ב.

[וכידוע הביאור בזה⁸¹, ששכמו של המלך, שהו"ע בחי' אחוריים שלמטה מהראש, הוא גבוה מכל העם, גם מבחי' הראש ומוחין של העם, להיותו שלא בערך אליהם], הנה בו שייך ענין הנצחון יותר, בתוקף ובתכלית. וממשיך לבאר, שענין הנצחון הוא לגלות רצונו וחפצו ולהוציא נצחונו, דזהו ג"כ סיבת ענין המלחמה להוציא הנצחון. דהנה במלחמה הרי יש ב' ענינים. הא' לשלול שלל ולבוז בז, והב' ענין המלחמה הוא להוציא נצחונו שיהי' כרצונו וחפצו, שזהו עיקר המלחמה. וכפי שמבאר כ"ק אדמו"ר האמצעי⁸² בארוכה, שלשלול שלל ולבוז בז הו"ע שנמדד לפי הכח והגבורה, ולפי ערך השלל והביזה שיודע שיהי' אפשר לשלול ולבוז, ועפ"ז משער ומעריך עד כמה כדאי להוציא בשביל לנצח במלחמה, וכיון שזהו"ע של השערה ע"פ שכל והבנה והשגה, ה"ז יכול להיות לא רק במלך, אלא גם אצל שר ואפילו שר קטן, דהיינו גם בהראש ומוחין של העם, ולא דוקא אצל זה שמשכמו ומעלה גבוה מכל העם. אמנם, אמיתית ענין הנצחון שישנו במלך דוקא, הו"ע הב' שבמלחמה, להוציא הנצחון שיהי' כחפצו ורצונו, והיינו, שענין זה שכל דבר יהי' כחפצו ורצונו הוא בעיקר כאשר ישנו מציאות של מנגד שמורד בו, שאז עומד בנצחון כנגדו ומוציא נצחונו. וכיון שכונת המלחמה היא להוציא נצחונו שיהי' כחפצו ורצונו, אזי אינו מתעכב (ער שטעלט זיך ניט אָפּ) מצד ענינים של הבנה השגה וחשבון כו', ועד שבשביל זה מבזבז כל סגולות האוצרות דהון יקר הנאסף והנקבץ במשך כמה שנים מדור אחר דור, ואשר מעולם לא השתמש מזה לשום דבר, וכמוס וחתום מעין כל רואה, הנה בעת ניצוח המלחמה הוא מבזבז כל האוצרות. והיינו, שדרך האוצר הוא שלא זו בלבד שאין משתמשים בו (ועאכו"כ שאין מבזבזים אותו), אלא שאפילו לא מראים אותו, אלא הוא מכוסה וטמון, כמ"ש⁸³ כמטמונים תחפשנה, ורק כאשר ישנו ענין היוצא מן הכלל, ע"ד שמחת בנו יחידו וכיו"ב, אזי מראים את האוצרות. וכמובא⁸⁴ הדוגמא בלעו"ז, כמו בלשאצר, שכאשר הי' טוב לבו, צוה להביא את כלי המקדש והראה אותם⁸⁴. אבל גם אז אין זה באופן שמבזבזים את האוצרות, אלא רק מראים אותם. אמנם, כאשר ישנו ענין שבשביל זה מתלבש במדת הנצחון, להוציא נצחונו שיהי' כחפצו ורצונו, אזי כל סגולות האוצרות, הן אוצרות

81) אוה"ת וירא כרך ד תסוד, ב. שה"ש משלי ב, ד.

82) כרך ב ע' תיד-תטו. 84) ראה דניאל פרק ה. מגילה יא, ב.

82) תו"ח פרשתנו שכב, ב ואילך (רכב, ב ועוד.

ואילך).

מוצש"ק פ' בשלח, י"א שבט, ה'תשכ"א (ג) מא

שאסף וקיבץ בעצמו, והן האוצרות שאספו וקיבצו אבותיו מדור דור, הנה לא זו בלבד שפותח ומגלה אותם, אלא עוד זאת, שמבזבז אותם בשביל ניצוח המלחמה. והביאור בזה הוא, לפי שענין הנצחון נטוע ומושרש בעצם הנפש. וכפי שמבאר בהמאמר, שכיון שענין הנצחון הוא מצד עצם הנפש, הרי זה פועל שגם חייו משליך המלך מנגד ועומד בעצמו בקשרי המלחמה מתוך מסירת נפש, והיינו לפי שענין הנצחון הוא מצד עצם הנפש שהוא למעלה מהאור והחיות (חיי נפשו) שבא בגילוי.

ח) ועד"ז הוא גם למעלה, שישנו הענין דשם צבאות (כשאני נלחם עם הרשעים אני נקרא צבאות), מלשון צבא, ומצד זה נדרשת בעבודת בני"י גם אופן העבודה דצבא, שזהו כללות הענין שישראל נקראים צבאות הוי'. והענין בזה, כפי שמבאר כ"ק אדמו"ר הצ"צ⁸⁵ שלאחרי זמן משה שאז נקראו ישראל בשם צבאות הוי', הנה בזמן יהושע כתיב⁸⁶ אני שר צבא הוי' עתה באתי, ואיתא במדרש⁸⁷ עתה באתי, עם משה רבך באתי, אלא שהי' מתפלל ואומר אם אין פניך הולכים וגו'⁸⁸, והיינו, שמשה לא קיבלו. ולאחרי שהתחילה העבודה דשר צבא הוי' שקיבל יהושע, הנה עי"ז גילו הנביאים את השם צבאות (הוי' צבאות), החל מחנה שפתחה תחילה לקרות להקב"ה הוי' צבאות, וכן הנביאים האחרונים שלאחרי' (שהיו בסוף בית ראשון ותחלת זמן הגלות, ומזה נמשך על כללות זמן הגלות עד לגלות האחרון), כמו נבואת זכרי', שכמעט כל הנבואות הם בשם הוי' צבאות. אמנם, תכלית העבודה היא שיהי' (לא רק הענין דהוי' צבאות, אלא גם) הענין דצבאות הוי', אלא שענין זה נעשה ע"י הקדמת העבודה הקשורה עם הוי' צבאות.

וביאור הענין, דהנה, צבאות הוי' הוא לשון סמוך, שהצבאות נטפל לשם הוי'⁸⁹, היינו, שאין כאן מציאות בפני עצמו מלבד הענין דהוי', כיון שהוא טפל ובטל לגמרי להוי', צבא להוי'. ולמטה מזה הו"ע הוי' צבאות, ששם זה מורה על המעמד ומצב דאני נלחם עם הרשעים, היינו, שישנו מציאות של מנגד וצריך להלחם עמו. וכללות החילוק בין ב' אופנים הנ"ל הוא, שהענין דהוי' צבאות הוא מצד עולמות ביי"ע, ששם

(87) ב"ר פצ"ז, ג. וראה שמו"ר פל"ב, ג.

(88) תשא לג, טו.

(89) תו"א בא ס, ג.

(85) אוה"ת בא ס"ע שכו ואילך. וראה גם

תו"ח בא קמ, ב ואילך (קיד, ג ואילך). סה"מ

פר"ת ע' רמז ואילך.

(86) יהושע ה, יד.

ישנם מיצרים וגבולים, ועד"ז בעבודת האדם שישנם עכ"פ המיצרים דקדושה, שהו"ע המיצרים וגבולים של השכל, שמצד זה העבודה היא באופן שאי אפשר לבוא לביטול אמיתי, כי גם בהיותו בדרגה היותר נעלית הרי זה באופן דיש מי שאוהב⁹⁰, והיינו, שגם בהיותו בדרגת הביטול דעולם הבריאה, הרי הוא עדיין מציאות, לכל הפחות כהמציאות דעולם הבריאה. וכיון שישנו ענין של מציאות, הרי זה התחלה לענין של זולת, והתחלה לענין של מנגד שצריך ללחום עמו. אמנם, מצד הענין דאיהו וחיוהי חד איהו וגרמוהי חד שבספירות דאצילות שנמשך ע"י הפרסא עד לעולמות ב"ע, אזי הוא נלחם ברשעים, ופועל את הנצחון, כיון שהקב"ה עוזרו⁹¹, שזהו"ע דהוי' צבאות, שע"ז מנצח במלחמה, ונעשה הענין דצבאות, אות הוא בצבא דילי⁹², היינו, שישנה מציאות, אלא שמציאות זו נעשית צבא שלו. אך מ"מ אינו נקרא עדיין בשם צבאות הוי' (שאינו מציאות בפני עצמו, אלא הוא טפל ובטל להוי', צבא להוי'), ואין זה אלא שניצח את המלחמה כו'. ולמעלה מזה הוא אופן העבודה כמו שהי' בימי משה, שאז נקראו ישראל בשם צבאות הוי', דלא כבזמן יהושע דכתיב אני שר צבא הוי' עתה באתי, שמזה נעשה אח"כ הענין דהוי' צבאות. והענין בזה, דפני משה כפני חמה (משא"כ פני יהושע כפני לבנה)⁹³, דענין החמה מורה שאין בזה שינויים, והיינו, שהעבודה היא באופן שלא שייך שינויים, שזהו כאשר מהפך את הרע לטוב, שאז בטלה כל מציאות המנגד, ולכן עובד עבודתו בתמידות בלי שינויים, ואז נעשית המציאות דצבאות הוי', שאינו מציאות בפני עצמו, אלא הוא טפל ובטל להוי'. וזהו אופן העבודה שמצד עולם האצילות, שהרי שם הוי' (צבאות הוי') ענינו הוא עולם האצילות⁹⁴, וכמו כן ענינו של משה (שבימי נקראו ישראל צבאות הוי') הוא עולם האצילות גם כמו שהוא למטה, כמבואר בכ"מ⁹⁵ שגם בשעה שהי' בעולם דלמטה ודיבר עם פרעה מלך מצרים הי' ענינו עולם האצילות⁹⁶, והו"ע משה משה ולא פסיק טעמא ביניהו⁹⁷.

90) ראה תו"א הוספות קיד, ד.

91) סוכה נב, ב.

92) ראה חגיגה טז, רע"א (כגירסת העין יעקב). חדא"ג מהרש"א שם. לקו"ת האזינו עד, ריש ע"ד. תו"ח בא קמ, ב (קיד, ד). אוה"ת בא ע' שכת. סה"מ פר"ת ע' רמז ואילך. ד"ה באתי לגני תש"מ פ"ה (תו"מ סה"מ באתי לגני ח"א ע' שסב).

93) ב"ב עה, א.

94) ראה פרדס שבהערה 60.

95) ראה סה"מ עזר"ת ט"ע קלא ואילך.

לקו"ש חט"ז ע' 74 ואילך. חכ"ו ע' 360.

96) ראה גם לקו"ת נצבים מט, ב.

97) זח"ג קלח, רע"א. וראה תו"א

משפטים עו, ג. המשך תרס"ו ע' רטז.

ובפרטיות יותר יש בזה ג' ענינים. הענין דצבאות הוי' כפי שנקראו ישראל בימי משה, שזהו אופן העבודה בעולם האצילות, שהכל טפל ובטל להוי'. הענין דהוי' צבאות*, שזהו אופן העבודה בעולמות ביי"ע, ששם ישנו מציאות של מנגד וצריך ללחום עמו ולנצחו כו'. והענין הממוצע, שזהו"ע שם צבאות, אות הוא בצבא דילי', שזהו מה שהמשיכו הנביאים שגם בעולמות ביי"ע יהי' איהו וגרמוהי חד כמו בעולם האצילות (וע"ד הענין המבואר במק"א⁹⁸ שאפילו בעבודה דיחודא תתאה צריכה להיות ההמשכה דיחודא עילאה, ואז גם עבודתו בעולמות ביי"ע באופן של יחוו"ת היא כדבעי). וכאמור לעיל שתכלית העבודה היא לבוא להענין דצבאות הוי', שזהו אופן העבודה דאצילות, אלא שלזה באים ע"י הקדמת העבודה בבי"ע, שיש מנגד שצריך ללחום עמו ולנצחו, שזהו אופן העבודה דאתכפיא, והענין הממוצע בין אופן העבודה דאצילות לאופן העבודה דבי"ע, שגם בבי"ע יהי' כמו באצילות, שזהו אופן העבודה דאתהפכא.

ט) והנה בשביל עבודת הצבא שצריכים להלחם עם המנגד ולנצחו, תחילה באופן של אתכפיא, ועד שבאים גם לאופן של אתהפכא, צריך להיות הענין דבזבזו האוצרות. והענין בזה, כפי שמבאר כ"ק אדמו"ר מהר"ש⁹⁹ בענין מדת הנצח שענינה לבטל את המנגד, דלכאורה אינו מובן איך שייך לומר שיש ענין של מנגד לגבי למעלה ח"ו, דמי הוא אשר יעמוד נגדו ית' שיצטרך לנצח אותו כו'. ומבאר, שלכן נאמר¹⁰⁰ וגם נצח ישראל גו', היינו, שענין הנצח למעלה הוא מצד ישראל, שכאשר ישנם אלו המנגדים לישראל, אזי נתעורר למעלה הענין דמדת הנצח. ועז"נ נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם כי לא אדם הוא להנחם, היינו, שמדת הנצח נמשכת מבחי' כי לא אדם הוא, למעלה מבחי' האדם שעל הכסא. ולכן ענין הנצחון הוא באופן שאין ענין של חשבונות כו', שלכן מבזבזים את כל הענינים, ועד שמעמידים חיי נפשו בסכנה, לפי שענין הנצחון הוא מבחי' כי לא אדם, שזוהי בחי' שלמעלה מכל

"צבאות", אות הוא בצבא דילי' — אולי הכוונה למ"ש "הוי' אלקי הצבאות" (הושע יב, ו. ועוד), שפירושו "אלקי המלאכים" (ראב"ש), "אלקים על צבאות מעלה ומטה" (מצוי"ד), שתיבת "צבאות" שבכתוב זה (שבפשוטו אינו שם קדוש) קאי על ביי"ע (והוא ע"ד "שר צבא ה'" שנאמר בימי יהושע).

98 קונטרס עץ החיים פ"ז ואילך.
99 סה"מ תרכ"ו (ס"ע רפו ואילך. תרכ"ט ע' סה ואילך.
100 שמואל"א טו, כט.

* הערת המו"ל: מ"ש כאן ש"הוי' צבאות" הוא הדרגא היותר תחתונה, גם ביחס לשם

החשבונות והענינים שמצדם שומרים את האוצרות שלא להראותם ועאכו"כ שלא לבזבזם. וממשיך לבאר, שיש בזה ב' אופני עבודה, אתכפיא ואתהפכא. ענין האתכפיא הוא שישנו עדיין מנגד, אלא שמנצחו במלחמה, עי"ז שהקב"ה עוזרו, שזהו"ע שם צבאות שהוא שם דמלחמה, והמלחמה צריכה להיות באופן שמבזבז את האוצרות, שזהו שאמרו חז"ל¹⁰¹ אין לו להקב"ה בעולמו אלא אוצר של יראת שמים, שנאמר¹⁰² ועתה ישראל מה הוי' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה וגו' (שהרי הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים¹⁰³), וכתב¹⁰⁴ ויאמר לאדם הן יראת הוי' היא חכמה (יחידה היא היראה בעולם¹⁰⁵), דקאי על פנימיות היראה, יראה עילאה¹⁰⁶, ועי"ז יכול הוא לנצח במלחמה עכ"פ באופן של אתכפיא. אמנם, העבודה דאתכפיא בלבד אינה התכלית, אלא לאח"ז צריך לבוא להענין דאתהפכא, שאין שום מנגד לגמרי, שזהו ע"ד הענין דצבאות הוי', שאין שום מציאות, אלא הכל טפל להוי'. וכפי שמבאר¹⁰⁷ שזהו גם כללות החילוק (אפילו בהעבודה עתה) בין מדריגת הבינוני למדריגת הצדיק, שעבודת הבינונים היא באופן של אתכפיא בלבד, כמבואר בארוכה בתניא¹⁰⁸ שיכול להיות כל ימיו במלחמה זו, משא"כ עבודת הצדיק שכבר עבד וגמר לגמרי עבודת המלחמה עם הרע (שלכן אינו נקרא עובד ה', בלשון הוה, אלא עבד ה', בלשון עבר)¹⁰⁹, שזהו"ע דאתהפכא.

וזהו גם ב' הענינים שבפסוק צדקת פרזונו בישראל¹¹⁰, פרזונו מלשון פרזות תשב ירושלים¹¹¹, וגם מלשון פיזור, כפי שדרשו בגמרא¹¹² צדקה עשה הקב"ה עם ישראל שפיזרן לבין האומות, דמזה שב' הפירושים הם באותה התיבה מוכח שענינם חד¹¹³, והיינו, שהדרך לבוא להענין דפרזונו מלשון פרזות תשב ירושלים, הרי זה עי"ז שישנו תחילה הענין דצדקה עשה הקב"ה עם ישראל שפיזרן לבין האומות. והענין בזה, דהנה, הפיזור דישראל בין האומות הוא כמרז"ל¹¹² לא גלו ישראל לבין

107 סה"מ תרכ"ט ע' סז.

108 פכ"ז.

109 תניא פט"ו.

110 שופטים ה', יא.

111 זכרי' ב', ח.

112 פסחים פז, ב.

113 ראה לקו"ש ח"ג ע' 782; ע' 896.

ובכ"מ.

101 שבת לא, ב. וראה ברכות לג, ב.

102 עקב יו"ד, יב.

103 ברכות שם. וראה תו"ח פרשתנו

שכח, א ואילך (רכה, ד ואילך).

104 איוב כח, כח.

105 פרש"י שבת שם.

106 סה"מ תרכ"ו ע' רפח. וראה בארוכה

תו"ח שם שכו, ב ואילך (רכד, ד ואילך).

האומות אלא כדי שיתוספו עליהם גרים, וידוע הפירוש בזה¹¹⁴, שאין הכוונה רק לגרים כפשוטם, שהרי מספר הגרים אינו בערך לגבי היסורים שבנ"י בשהיית זמן הגלות, אלא הכוונה היא לניצוצי קדושה שהם בבחינת גרים, כיון שמתחילה נמצאים הם בענינים הגשמיים של המדינות שבהם גלו ישראל, כמארז"ל¹¹⁵ אחד מכם גולה לברכרי' ואחד מכם גולה לסמטרי', וכאשר איש ישראל עוסק בעניני המדינה עבור צרכיו, גם צרכיו הגשמיים, ומשתמש בהם לקדושה, כמו בענין האכילה, שנעשה דם ובשר כבשרו, ובכח האכילה ההיא עובד עבודתו כו', אזי מוציא את הניצוץ קדושה מתחת ממשלת השר של אותה המדינה, ומגייירו ומעלהו לשרשו ומקורו בהאבוקה, לאשתאבא בגופא דמלכא¹¹⁶, שזהו כללות הענין דלשולל שלל ולבזו בו (באופן של אתכפיא). ועי"ז באים להענין דפרזונו, מלשון פרזות תשב ירושלים, שמורה על מעמד ומצב שאין צריכים חומה המגינה מפני אויב ומנגד, כיון שנתבטלה כל מציאותם (שזהו"ע דאתהפכא). וכל זה נעשה ע"י ענין המלחמה, עד לאופן של בזבוז האוצרות, בלי שום טעם וחשבון, למעלה ממיצרים וגבולים גם דקדושה (שמצד זה לא הי' מבזבוז האוצרות, ואפילו לא הי' מראה אותם).

יוד' **והנה** ענין זה נראה בעיקר בגמר הכירורים, שזהו בסיום השית אלפי שני דהוי עלמא¹¹⁷, בשני אלפים ימות המשיח שלאחרי שני אלפים תהו ושני אלפים תורה, ובשני אלפים ימות המשיח גופא הרי זה ביחוד באלף הששי, ובסוף אלף הששי, שזהו דרא דעקבתא דמשיחא¹¹⁸, כד מאטו רגלין ברגלין (כדאיתא בזהר¹¹⁹ ובארוכה בספרי קבלה¹²⁰). ועל זה אמרו רז"ל¹²¹ אם ראית דור אחר דור מחרף צפה לרגליו של משיח, שנאמר¹²² אשר חרפו אויביך ה' אשר חרפו עקבות משיחך, מה כתיב בתרי', ברוך ה' לעולם אמן ואמן. והיינו, שע"ז שתחילה ישנו דור אחר דור מחרף, ולוחמים נגד זה, לא רק נגד אשר חרפו אויביך ה' אלא גם נגד אשר חרפו עקבות משיחך, אזי פועלים שיהי' ברוך ה' לעולם

118 ראה תניא אגה"ק ס"ט.
 119 ח"ב רנח, א.
 120 ראה מקדש מלך לזהר שם. מאמרי אדמו"ר האמצעי דברים ח"א ע' עז. וש"נ.
 121 פס"ר פט"ו, טו. שהש"ר פ"ב, יג (בסופו).
 122 תהלים פט בסופו.

114 תו"א לך לך יא, ב. וראה לעיל ד"ה
 באתי לגני דליל ש"ק פ' בשלח סוס"ט; ד"ה
 ויהי בשלח בתחלתו (לעיל ע' כא; ע' כג).
 וש"נ.
 115 שהש"ר פ"ב, ח (ב).
 116 ראה זהר ח"א ריו, ב.
 117 ע"ז ט, א.

ובאופן דאמן ואמן, שמורה על קיום הדבר, ובפרט ע"פ הדין¹²³ שנעשה ענין של שבועה, שאז הקיום הוא באופן שאי אפשר לשנותו.

והענין בזה, כפי שמבאר כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע בארוכה בהשיחה הידועה¹²⁴ על מארז"ל¹²⁵ כל היוצא למלחמת בית דוד כותב גט כריתות לאשתו, שמלחמת בית דוד היא כדי לנצח את אלו אשר חרפו אויבך ה' אשר חרפו עקבות משיחך. ובהקדם דיוק הלשון מלחמת בית דוד ולא מלחמת דוד, שהביאור בזה מובן ממה שמדייק כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע¹²⁶ שיש מאמרי רז"ל שבהם משיח נקרא בשם דוד, וכן הוא בלשון הכתוב¹²⁷ ועבדי דוד מלך עליהם, ויש מאמרי רז"ל שבהם נקרא בן דוד, וכמו דור שבן דוד בא¹²⁸. ומבאר בזה, שבן דוד מורה שמישח עדיין אינו בגלוי, ועאכו"כ שאינו בתוקף ועוצם, אבל כאשר נקרא דוד, הרי זה מורה שענין המשיח הוא בתוקף ובגלוי. ועפ"ז מובן גם הדיוק מלחמת בית דוד, דכיון שזהו רק בית דוד, ולא דוד עצמו, לכן שייך עדיין שתהי' מלחמה בזה, וצריכים עצות והכנות כיצד לנצח את המלחמה, שזוהי כללות המלחמה שבדרא דעקבתא דמשיחא. ומבאר בארוכה בהשיחה קדושה¹²⁴ משארז"ל אם ראית דור אחר דור מחרף, שב' הדורות (דור אחר דור) הם ב' שורות (דור מלשון שורה¹²⁹) ודעות שונות, שהם ב' הענינים דאשר חרפו אויבך ה', ואשר חרפו עקבות משיחך. דור ושורה הא' הם אשר חרפו אויבך ה', שמכחישים כל ענין האלקות (ובתוך זה הענין דעקבות משיחך), ודור ושורה הב' הם אלו שאף שאינם מנגדים על הוי', ועד שיכולים להיות בציוור של לומד תורה ומקיים מצוות, מ"מ, חרפו עקבות משיחך, כיון שמאמינים בגאולה בידי אדם, ולא ע"י משיח. ומזה נמשך אח"כ באופן שניכר גם בעבודת התורה ומצוותי', שחסרה החיות והתלהבות שבאה רק ע"י התקשרות עם הוי' אלקיך אש אוכלה הוא¹³⁰, שזהו היפך הקרירות, כמבואר בשיחה הנ"ל¹³¹ שבין קרירות וכפירה יש מחיצה דקה בלבד (גאָר אַ דינע ווענטל). והיינו, דהן אמת שאינו בהסוג דאויבך הוי', שהרי מודה בה', לומד תורה ומקיים

(123) שבועות לו, א.

(124) שמחת תורה תרס"א (נדפסה

בסה"ש תש"ב ע' 141 ואילך).

(125) שבת נו, א. כתובות ט, ב.

(126) אג"ק אדמו"ר מהורש"ב ח"א ע'

(128) סנהדרין צז, א. ועוד.

(129) ראה לקו"ת מסעי צה, ב. אוה"ת

(יהל אור) לתהלים ע' תקמט ואילך.

(130) ואתחנן ד, כד.

(131) סה"ש שם ע' 144 (נעתק ב"היום

יום" טז שבט).

(127) יחזקאל לו, כד.

מצוות, אבל אעפ"כ, עושה זאת בקרירות, ועד שיכול להיות הענין דחרפו עקבות משיחך, שישנם פרטים בענין המשיח שבהם הוא באופן דמחרך, כמבואר בארוכה בהשיחה. ועל זה אמרו כל היוצא למלחמת בית דוד כותב גט כריתות לאשתו, שבכדי לנצח מלחמה זו, צריך לכתוב גט כריתות לאשתו, היינו, לכרות את עצמו מאשתו, דקאי על כל הענינים הגופניים, וכמובן מפשוטו של מרז"ל זה שהכוונה היא גם לענינים המותרים, שהרי ענין הגט הוא באופן שלולי זאת הרי זו אשתו שכגופו דמיא¹³², היינו, ענין גשמי שלו, שמותר בו ע"פ תורה, ואעפ"כ, כשצריך לנצח במלחמה זו דחרפו אויבך הוי' אשר חרפו עקבות משיחך, אזי נדרשת העבודה מצד מסירת נפש, שזהו אופן העבודה דדרא דעקבתא דמשיחא, בחי' רגל, ע"ד מ"ש¹³³ רגלי העם אשר אנכי בקרב, ששם הוי"ע המס"נ ביותר. וכידוע הפירושו¹³⁴ במש"נ¹³⁵ והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה, שהעיקר בזה הוא כאשר ראה את המס"נ של הדור דעקבתא דמשיחא, מבלי הבט על ההעלמות וההסתרים דחושך כפול ומכופל, הן מצד אויבך הוי' ועוד יותר מאלו אשר חרפו עקבות משיחך, דבבואה דבבואה אית להו¹³⁶, שמצד זה נדרשת ביותר העבודה מתוך מסירת נפש דוקא, עד שאפילו אצל משה נעשה רגש של עניויות לגביהם.

(א) **ועפ"ז** יש לבאר גם הקשר עם המבואר בתחילת הפרק הענין דצבאות הוי' כפי שנקראו ישראל בתורה (בימי משה).

והענין בזה, דעם היות שהעבודה עתה אינה באופן דצבאות הוי', שזהו אופן העבודה דאצילות, ואפילו לא כמו שהוא מצד הענין דאות הוא בצבא דילי', שבבי"ע נעשה כמו באצילות, אלא רק אופן העבודה כפי שהוא בעולמות בי"ע עד לעוה"ז התחתון, מ"מ, בשביל עבודה זו ישנו הענין דבזבז האוצרות, ואז נעשים כל הענינים הנ"ל באופן דמלמטה למעלה, הענין דהוי' צבאות, אות הוא בצבא דילי', ועד שבאים לתכלית העילוי דצבאות הוי'.

והענין בזה, שהנצחון במלחמה בעבודה בעוה"ז התחתון הוא עי"ז שהקב"ה עוזרו ומבזבז כל האוצרות שלמעלה שנאספו ונקבצו

ואילך. תרח"ץ ע' קצ. ד"ה והאיש משה
תרח"ץ (קה"ת, תשנ"ג). סה"מ תש"ב ע' 13.
(135) בהעלותך יב, ג.
(136) יבמות קכב, א.

(132) ברכות כד, א. וש"נ.
(133) בהעלותך יא, כא. וראה בהנסמן
בהערה הבאה.
(134) סה"מ עטר"ת ע' תסד. תרפ"ה ע'
קיב. תרפ"ט ע' סט. ע' רצט. תרצ"ז ע' 298

מדור אחר דור [ויש לומר בדיוק הלשון "דור אחר דור", שהוא ע"ד שבלעו"ז ישנו הענין ד"דור אחר דור מחרף"], ומצד זה נעשית גם עבודת האדם באופן של בזבוז האוצרות כדי לנצח במלחמה, והיינו, שמצד מדת הנצח שנטועה ומושרשת בעצם נפשו, מעמיד בסכנה את כל עניניו ואוצרותיו (שלא הי' מראה אותם ועאכו"כ שלא הי' מבזבזם), הן האוצרות שאסף בעצמו, בחי' זה א-לי ואנוהו¹³⁷, והן האוצרות שאספו אבותיו, בחי' אלוקי אבי וארוממנהו¹³⁷, ועד לענין המס"נ שמעמיד בסכנה גם חיי נפשו, היינו, שמוותר על כל הענינים דעוה"ב וג"ע, עד לג"ע העליון, שזוה"ע חיי נפשו, כי הנשמות חצובות מתחת כסא הכבוד¹³⁸, שהו"ע געה"ע¹³⁹, וכידוע¹⁴⁰ ביאור המשנה¹⁴¹ אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב ע"מ לקבל פרס, דקאי גם על שחר היתור עליון, שנקרא ג"כ בשם פרס, אלא עבודתו היא באופן דמי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ¹⁴², כתורת כ"ק אדמו"ר הזקן¹⁴⁰ זע איך וויל זע גאָר ניסט, איך וויל ניט דאַיין ג"ע, איך וויל ניט דאַיין עוה"ב כו', איך וויל מער ניט אַז דיך אַליין, שזוה"ע שלמעלה מחיי נפשו. וענין זה שמבזבז את כל האוצרות ומעמיד בסכנה חיי נפשו בשביל המלחמה לנצח את המנגד, הוא באופן שלא נוגע מהו הענין הפרטי שעליו ישנו המנגד, והיינו, שהמלחמה היא לא רק על ענין עיקרי, לא רק על מצות עשה מן התורה, לא רק על מצוה מדברי סופרים, ולא רק על דקדוק קל של ד"ס, אלא כאשר יודע שאין זה כפי הרצון העליון, ובמילא הרי זה מנגד על רצון העליון, אזי מעמיד בסכנה את כל מציאותו, לא רק מציאות הגוף ונפש הבהמית, אלא גם את אוצרותיו היקרים מכל יקר עד לחיי נפשו ועד לחיי נפשו האלקית. והכח לזה הוא (כנ"ל) עי"ז שמבזבזים את האוצרות שלמעלה, שזוה"ע שהקב"ה עוזרו, וכיון שיש צורך במלחמה גדולה ביותר שבה נדרש להעמיד בסכנה חיי נפשו עד לחיי נפשו האלקית, אזי גם העזר מלמעלה הוא באופן שמבזבזים את האוצרות הכי יקרים. וכפי שממשיך בהפרק, דהסדר בזה הוא, דבעת המלחמה פותחים את האוצרות ונותנים אותם ע"י שרי הפקידים שהם פקידי החיל, והכוונה בזה הם אנשי החיל שהם דוקא עושים את הנצחון. והיינו, שאלה שעושים את הנצחון בפועל הם

(137) פרשתנו טו, ב. וראה של"ה מ, א.

(138) זח"ג כט, ריש ע"ב. פרדס שער א

(שער עשר ולא תשע) פ"ז.

(139) ראה פרדס שער טז (שער אבי"ע)

פ"ג. עץ חיים שער מו (שער כסא הכבוד)

פ"א. פ"ד.ה. ועוד.

(140) סהמ"צ להצ"צ שרש מצות התפלה

פ"מ (נעתק ב"היום יום" יח כסלו).

(141) אבות פ"א מ"ג.

(142) תהלים עג, כה.

אנשי החיל, ואין זה אלא שהעזר להם בא ע"י פקידי החיל (עד להראשים והראש דכל פקידי החיל), ולכן, גם בזכו האוצרות הוא בשביל אנשי החיל דוקא, שהם עיקר הצבא, ולהם נותנים את האוצרות, ועי"ז מנצחים הם במלחמה, ועד שבאים להענין דצבאות הוי'. ואז נעשה גם הענין דהנצח זה בנין ירושלים¹⁴³, כמבואר בזה¹⁴⁴, שאין הכוונה על ירושלים כפי שהיתה בזמן ביהמ"ק הראשון וביהמ"ק השני, כיון שאז לא היתה באופן של נצח שפירושו גם מלשון נצחיות, שהרי לאח"ז נחרבה ירושלים, אלא הכוונה היא על ירושלים כפי שתהי' בביהמ"ק השלישי שיבנה במהרה בימינו ע"י משיח צדקנו, שאז יהי' הנצח זה בנין ירושלים, באופן נצחי, ובאופן דפרוות תשב ירושלים (צדקת פרזונו בישראל), שאין צורך בחומה כיון שאין מציאות של מנגד, שזהו ע"ד הענין דצבאות הוי', שאינו מציאות בפני עצמו, אלא הוא הצבא שטפל ובטל להוי'.

וזהו כללות הענין דבאתי לגני אחותי כלה, לגני לגנוני למקום שהי' עיקרי בתחילה, דעיקר שכינה בתחתונים היתה, ולאחרי הגלות והגאולה יהי' לא רק עולם על מילואו נברא¹⁴⁵ כמו שהי' קודם החטא, אלא ביתר שאת ויתר עז, כמובן גם מזה שבינתיים בזכו את כל האוצרות, היינו, שכל סגולות האוצרות שאצר המלך ושאצרו המלכים אבותיו מדור אחר דור, ניתנו ע"י פקידי החיל עד לאנשי החיל. וענין זה שייך במיוחד לבעל ההילולא, נשיא הדור, אנכי עומד בין הוי' וביניכם¹⁴⁶, שהוא ראש וכללות כל פקידי החיל, והוא הפותח הראשון, שעל ידו באים האוצרות היקרים עד למטה מטה ביותר, לאנשי החיל, וזה נותן להם הכח והעוז לנהל את המלחמה, ולעמוד בה במס"נ בשלימות, עד להעמיד בסכנה חיי נפשו (היינו שגם לאחרי שכבר ביזבו כל האוצרות, ואין זה מספיק עדיין, אזי מעמיד בסכנה גם חיי נפשו) עד חיי נפשו האלקית, ופועלים הנצחון שיתבטל המנגד אפילו בדבר קל ביותר. ועי"ז באים מהמעמד ומצב דפיזון לבין האומות למעמד ומצב של סגולה מכל העמים (כמ"ש¹⁴⁷ והייתם לי סגולה מכל העמים), כמבואר במאמר אחר¹⁴⁸, שע"י העבודה עם העמים, שזהו"ע ואכלת את כל העמים¹⁴⁹, שאוכלים

(147) יתרו יט, ה.

(148) ראה לקו"ת שה"ש יב, ד. ד"ה ועתה אם, וד"ה ואתם תהיו לי תר"ס (סה"מ תר"ס ע' קל ואילך).

(149) עקב ז, טז.

(143) ברכות נח, סע"א.

(144) תו"ח שם שבכ, א (רכא, ד). וראה גם מקומות שצויינו בהערה 99.

(145) ראה ב"ר פי"ב, ו. פי"ג, ג. פי"ד, ז.

(146) ואתחנן ה, ה. וראה סה"ש תורת

שלום ע' 158. ועוד.

את ניצוצות הקדושה שביניהם, אזי מתגלה ענין הבחירה בישראל, אתה בחרתנו מכל העמים¹⁵⁰. ואז נעשה צדקת פרזונו בישראל, שהו"ע פרזות תשב ירושלים, ובאופן שאני אהי' לה גו' חומת אש¹⁵¹. וכל זה יהי' בקרוב ע"י עלה הפורץ לפניהם¹⁵², דקאי על משיח¹⁵³, היינו, שישנו לא רק עקבות משיחך, מאטו רגלין ברגלין, אלא באופן דהנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד¹⁵⁴ (מאד דייקא, אותיות אדם, אלא שהוא בצירוף דמאד¹⁵⁵), שעל ידו יהי' הענין די שקני מנשיקות פיהו¹⁵⁶, שילמד תורה לכאו"א מבני ישראל¹⁵⁷, תורתו של משיח. וע"י העבודה במשך זמן הגלות יומשך כל זה בגלוי, למטה מעשרה טפחים, בעגלא דידן, בביאת משיח צדקנו.

תרל"ז ח"ב ע' תכו).	150) נוסח תפלת העמידה דיו"ט.
156) שה"ש א, ב ובפרש"י.	151) זכרי' ב, ח"ט.
157) רמב"ם הל' תשובה פ"ט ה"ב.	152) מיכה ב, יג.
לקו"ת צו יז, א"ב. וראה ד"ה והמשכילים	153) אגדת בראשית ס"פ סג.
יזהירו דאחש"פ תש"כ פ"ב (סה"מ תש"כ	154) ישעי' נב, יג.
ס"ע קלד ואילך). ובכ"מ.	155) המשך וככה תרל"ז פ"כ (סה"מ

ב"ה. נוסח המברק שהואיל כ"ק אדמו"ר שליט"א
לשלוח לאנ"ש שי' בכל מרחבי תבל
לקראת יום ההילולא יו"ד שבט, ה'תשמ"א

הילולא דנשיא דורנו בשנת הקהל האנשים והנשים והטף והתועדויות
פעילות ובאופן דהקהל וגומר
והמשכם ופירותיהם בכל הימים שלאחריהם
ויקויים היעוד דדוד מלכא משיחא ואנחנו עמך וצאן מרעיתך נודה
לך לעולם לדור ודור נספר תהלתך
בגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו.
בברכה

מנחם שניאורסאהן

הקהל . . והטף: וילך לא, יב. — ואפילו קטני קטנים (ירוש' חגיגה בתחלתה).
והמשכם: הפעולה עצמה נמשכת, ו(נוסף ע"ז) פירותיהם — ומעלה בכאו"א, וכמובן גם
מרד"ה באתי לגני (דההילולא).
היעוד: תהלים עט, יג.

תהלים עט, יג: הקאפיטל תהלים דשנה זו — ראה סה"מ י"א ניסן בתחלתו (המור"ל).

בס"ד. יו"ד שבט, ה'תשמ"א

(הנחה בלתי מוגה)

באתי¹ לגני אחותי כלה², וידוע המאמר של בעל ההילולא שהוציאו לאור לקראת העשירי יהי' קודש³, יו"ד שבט, יום ההסתלקות שלו [שחוזר וניעור באופן דנוכרים ונעשים⁴ מידי שנה בשנה], שמביא את מאמר השהש"ר⁵ (שהקב"ה אומר) באתי לגני לגנוני, למקום שהי' עיקרי בתחילה (בשעת בריאת העולם), דעיקר שכניה בתחתונים היתה⁶. ולאחרי כן הנה ע"י מעשים בלתי רצויים נעשה סילוק השכניה מלמטה למעלה, עד שע"י שבעה ענינים נסתלקה השכניה לרקיע השביעי. ואח"כ עמדו צדיקים והורידו והמשיכו את השכניה מלמעלה למטה, החל מרקיע השביעי עד לעוה"ז התחתון, כמ"ש צדיקים גו' ישכנו לעד (בחי' שוכן עד⁸) עלי', עד למשה רבינו שהוא השביעי, וכל השביעין חביבין⁹, שעל ידו נעשה בפועל הענין דוירד הוי' על הר סיני¹⁰. אך כדי שיומשך אח"כ באופן קבוע, הי' לאח"ז הציווי ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם¹¹, שזהו"ע עשיית המשכן [דאף שנאמר ושכנתי בתוכם, בתוך כל אחד ואחת¹², הרי ענין זה נעשה עי"ז שישנו המשכן] דאיקרי מקדש¹³, שבו שורה השכניה העליונה (ישכנו לעד עלי').

וממשיך במאמר¹⁴, שענין עיקרי במשכן הוא מ"ש¹⁵ ועשיית את הקרשים למשכן עצי שטים עומדים, שתוכן עשיית הקרשים מעצי

-
1) מאמר זה מיוסד בעיקרו על פרק האחד-עשר* מד"ה באתי לגני הישי"ת.	שחרית דשבת ויו"ט.
2) שה"ש ה, א.	9) ויק"ר פכ"ט, יא.
3) לשון הכתוב — בחוקותי כז, לב.	10) יתרו יט, כ.
4) לשון הכתוב — אסתר ט, כח. רמ"ז	11) תרומה כה, ח.
בס' תיקון שובבים. הובא ונתבאר בס' לב דוד (להחיד"א) פכ"ט.	12) הובא בשם רז"ל בלקו"ת ר"פ נשא כ,
5) עה"פ.	סע"ב. ובכ"מ. וראה ראשית חכמה שער
6) ראה גם ב"ר פי"ט, ז. במדב"ר פי"ג, ב.	האהבה פ"ו קרוב לתחילתו (ד"ה ושני
7) תהלים לז, כט.	פסוקים). אלשיך עה"פ תרומה שם ("שמעתי
8) ע"פ ישעי' נז, טו. נוסח התפלה —	לומדים"). של"ה סט, א. רא, א. חלק תושב"כ
	תרומה שכה, ב. שכו, ב. וראה לקו"ש חכ"ו
	ע' 173 הערה 45.
	13) עירובין ב, א.
	14) פי"ג ופי"ו.
	15) תרומה כו, טו.
-
- * הפרק השייך לשנה זו — ראה תו"מ טה"מ באתי לגני ח"א ע' vi. וש"נ.

שטים הוא, שמהפכים את השטות (שטים מלשון שטות) והשקר (קרש אותיות שקר) דעוה"ז ועושים מזה קרשים למשכן, ובאופן דעומדים, שענין העמידה מורה על התוקף והעדר השינוי, שזהו כללות הענין דמעשה התחתונים, מעשינו ועבודתינו¹⁶, שעושים דירה לו ית' בתחתונים, ועי"ז נשלם רצון העליון, שנתאוה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים¹⁷.

ומוסיף במאמר¹⁸, שבשביל זה (כדי לפעול בהתחתון שיהי' דירה לו ית') יש צורך בצבאות הוי', שהם בני", שנקראו כן לראשונה בצאתם מארץ מצרים¹⁹ (שבזה נכללת גם היציאה מהמצרים וגבולים של עוה"ז התחתון). והענין בזה, שבצבא יש ג' פירושים. הא', לשון חיל, והיינו, שעבודתם היא באופן של אנשי צבא, שענינו של איש צבא הוא שמוסר נפשו למלך, ראש הצבא והמפקד על הצבא. הב', לשון זמן מוגבל, שזהו הזמן המוגבל לעבודת כל אחד מישראל. והג', מלשון צביון, כמו לצביונם נבראו²⁰, שזהו הפאר והתפארת (יופי) שבהתכללות כמה גוונים, ועד"ז בנוגע לבני", שאין דעותיהם שוות²¹, ויש בהם חילוקים מראשיכם עד שואב מימין²², ואעפ"כ מצטרפים כולם יחד, ובאופן שנצבים (עמידה בתוקף של צבא) לפני הוי' אלקיכם²², ועי"ז ממלאים שליחותם, ומילוי השליחות היא באופן שבני" יוצאים ביד רמה²³.

ב) וממשיך במאמר²⁴: "ולבאר בעומק יותר מה שישראל נק' בשם צבאות הוי', דשם צבאות הוא שם קדוש, שהוא מהו' שמות שאינם נמחקים". ויש לומר הביאור בזה, דכיון שאדם הוא ע"ש אדמה לעליון²⁵, הרי מובן, שהשם צבאות הוי' שבו נקראו בני", אדם התחתון, ישנו גם באדם העליון. ועל זה מבאר, שהשם צבאות הוי' שייך לשם צבאות, שהוא שם קדוש כו'. וממשיך, "דהנה איתא במד"ר²⁶ שמי אתה מבקש לידע, לפי מעשי אני נקרא, וכשאני נלחם ברשעים אני נקרא צבאות". והענין בזה, דכללות ענין ה'רשע הוא היפך הצדק, והיינו, שאין

16 לשון התניא רפ"ז.
 17 ראה תחומא בחוקותי ג. נשא טז.
 18 ב"ר ספ"ג. במדב"ר פי"ג, ו. תניא רפ"ז.
 19 פרק י.
 20 בא יב, מא.
 21 ר"ה יא, א.
 22 ראה ברכות נח, רע"א. סנהדרין לח,
 23 כ"ב, ועוד.
 24 כמ"ש ביצי"מ — פרשתנו (בשלח) יד, ח.
 25 לשון הכתוב — ישעי' יד, יד. ספר עשרה מאמרות מאמר אם כל חי ח"ב פ"ג.
 26 של"ה ג, א. כ, ב. ועוד.
 27 שמור"ר פ"ג, ו.
 28 ר"פ נצבים.

זה דרך הישר – דרך הוי' לעשות צדקה ומשפט²⁷, דרך הישר הוא שהעולם יהי' מקום של תענוג, (באתי) לגני, לגנוני, כפי שנתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים, אך ישנם אלו שמעוותים את הדרך, ולכן נקראים רשעים. וזהו ענין שם צבאות, "כשאני נלחם ברשעים אני נקרא צבאות". וממשיך, "א"כ מוכן דשם צבאות הוא שם דמלחמה. וכן איתא בשערי אורה לר"ג²⁸, דשם צבאות הוא בנו"ה, ומשם נמשכות כל המלחמות שבעולם".

וממשיך לבאר השייכות דענין המלחמה לנצח, שסיבת המלחמה היא בשביל ניצוח המנגד, ומביא דוגמא לזה מאופן הנהגת המלך עם הצבא בעת המלחמה (שמזה מוכן גם בנוגע להנהגת הקב"ה, מלך עליון, כשנלחם ברשעים), ש"בשביל ניצוח המנגד הרי מבזבז כל סגולות האוצרות דהון יקר הנאסף והנקבץ במשך כמה שנים מדור אחר דור, ואשר מעולם לא השתמש מזה לשום דבר, וכמוס וחתום מעין כל רואה, הנה בעת ניצוח המלחמה הוא מבזבז כל האוצרות", "בעת מלחמה פותחים את האוצרות ונותנים אותם ע"י שרי הפקידים שהם פקידי החיל כו' (בשביל) אנשי החיל כו'" [ועד"ז מוכן בנוגע לצבאות הוי', כל אחד ואחת מישראל, שהקב"ה פותח ונותן להם את אוצרותיו בשביל ניצוח המלחמה, כדי שכל אחד ילחם מלחמות הוי' וינצח²⁹, לעשות לו ית' דירה בתחתונים]. אך לכאורה אינו מוכן, דמאחר שזהו אוצר יקר שמעולם לא השתמש מזה לשום דבר (אפילו פרוטה, ובודאי לא באופן של בזבז), וכמוס וחתום מעין כל רואה, א"כ, מהו הטעם שבשביל ניצוח המלחמה הרי הוא מבזבז את האוצרות. ועל זה ממשיך לבאר, שזהו "לפי שהנצחון נטוע ומושרש בעצם הנפש למעלה יותר מכחות הגלויים שבנפש, והיינו, שהוא למעלה מהאור והחיות שבא בגילוי", ולכן, "כל העונג הנעלה והנפלא שיש בסגולות מלכותו ואוצרות יקרו (שלכן אינו מבזבז אותם ואינו משתמש בהם כלל) אינו תופס מקום כלל לגבי הנצחון", ובשביל ניצוח המלחמה מבזבז המלך את אוצרותיו, ויתירה מזה, "שגם חייו משליך המלך מנגדו כו'", וכל זה הוא מצד מעלת ענין הנצח בשרשו ומקורו, שלכן מגיע אצל המלך בעומק ובתוקף יותר מכל שאר עניני המלוכה והמדינה, ואפילו יותר מחייו של המלך.

(29) ע"פ לשון הרמב"ם הלי' מלכים ספי"א.

(27) וירא יח, יט.
(28) שער ג"ד.

ג) אך לכאורה אינו מובן, מה שייך ענין הנצח למעלה, אצל מלך מלכי המלכים הקב"ה, אשר, מי יאמר לו מה תעשה³⁰, ואיזה תפיסת מקום יש אצלו לכל הענינים הבלתי רצויים. אך הענין הוא, כפי שמבאר אדמו"ר מהר"ש בד"ה צדקת פרזונו תרכ"ז³¹, "דלכך נאמר³² וגם נצח ישראל, שהנצחון הוא של ישראל". והיינו, שאע"פ שלמעלה לא שייך לכאורה ענין הנצחון (כנ"ל)³³, מ"מ, כיון שיש צורך בענין הניצוח בשביל ישראל, נעשה גם למעלה הענין דנצח ישראל לא ישקר ולא ינחם. והענין בזה, דהנה, עם היות שישראל הם במעמד ומצב דאדמה לעליון²⁵, הרי הם נמצאים למטה, שזהו כללות ענין ירידת הנשמה למטה, במחשכים הושיבני³⁴, לעבוד עבודתה יחד עם נפש הבהמית, באופן דאחר כך נרוצה³⁵, לשון רבים, ולתקן את עוה"ז הגשמי והחומרי [כמובא בתניא³⁶ מע"ח³⁷ שהנשמה עצמה אינה צריכה תיקון כלל, ולא הוצרכה להתלבש בעוה"ז אלא כדי לתקנו כו'], לעשות דירה לו ית' בתחתונים, וכיון שצריכים לפעול בירור בדבר חומרי, ועכ"פ גשמי, הרי יש צורך בענין של מלחמה, לפעול הענין דאתכפיא (שעי"ז אסתלק יקרא דקוב"ה³⁸), ועי"ז לבוא גם לאתהפכא חשוכא לנהורא ומרירו למיתקא³⁹, לעשות משקר העולם קרש למשכן, ולעשות מכללות עניני העולם דירה לו ית'. וזהו ענין ניצוח המלחמה, שבשביל זה מגלים את האוצרות כו'.

ד) ומעתה צריך להבין מהו ענין אוצרו של המלך שנמשך ומתגלה בשביל הנצחון במלחמה. והענין בזה, כמבואר בתורת המגיד⁴⁰ שבודאי כסף וזהב אינו נקרא אוצר של מלך, כי מה נחשב לו, והרי אוצר הוא מה שאין דבר חשוב ממנו [וכיון שכסף וזהב אינו תופס מקום אצלו, ונחשב בעיניו כדבר הכי פשוט, הרי אינו צריך להניחו באוצר, שהוא מקום גנוז וסתום, ועאכו"כ שאינו צריך להניחו באוצרו של המלך, שהוא גנוז וסתום יותר מאשר אוצרו של שר או אוצרו של אדם פשוט], אלא אוצר של המלך הוא היראה שכל המדינות יראים ממנו,

37) שער כו (שער הצלם) ספ"א.	30) קהלת ח, ד.
38) בתניא פכ"ז (לד, א) ובלקו"ת ר"פ פקודי מצייין לזהר ח"ב קכח, ב (ובלקו"ת שם מצייין גם לזהר שם סז, ב. וראה גם שם קפד, א). וראה גם תו"א ויקהל פט, ד. לקו"ת חוקת סה, ג.	31) סה"מ תרכ"ו ע' רפז.
39) זח"א ד, א. תניא ספ"י.	32) שמואל-א טו, כט.
40) אור תורה סימן ריא.	33) ראה אוה"ת פרשתנו (בשלח) ע' תערב ואילך. וראה גם סהמ"צ להצ"צ יא, א.
	34) איכה ג, ו.
	35) ש"ש א, ד. וראה לקו"ת ויקרא ב, ד. ועוד.
	36) פל"ז (מח, ב).

והוא התענוג שלו שאין לו תענוג יותר גדול מזה. וזהו פי' הפסוק⁴¹ יראת ה' היא אוצרו [שעל זה דרשו רז"ל⁴² אין לו להקב"ה בבית גזויו אלא אוצר של יראת שמים], שהיראה היא עיקר האוצר. וממשיך לבאר, שהכוונה היא (לא ליראת העונש, אלא) ליראת הרוממות, שהוא ירא מפני המלך מפני הבושה, כי יש לו בושת גדול להתקרב אל המלך מפני גדולת המלך כו'. ויש להוסיף בזה, שהיראה שכל המדינות יראים ממנו היא מציאותו של המלך, כמובן מדרשת רז"ל⁴³ על הפסוק⁴⁴ שום תשים עליך מלך, שתהא אימתו עליך. ומזה מובן, ששלימות המלוכה היא כאשר היראה היא בשלימות, שזהו"ע יראת הרוממות, יראת בושת כו'.

ויש להוסיף בביאור מעלת היראה שהיא אוצרו של המלך, ע"פ מאמר הגמרא במסכת שבת⁴⁵, אין לו להקב"ה בעולמו אלא יראת שמים בלבד, שנאמר⁴⁶ ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה וגו', וכתב⁴⁷ ויאמר לאדם הן יראת ה' היא חכמה וגו', שכן בלשון יוני קורין לאחת הן, ופרש"י, יחידה היא היראה בעולם, והיינו, שהענין דיראת שמים היא באופן של אחת, בחי' היחידה⁴⁸, שאז היראה היא באופן של מס"נ, והיינו, שעבודתו היא כמו איש צבא שענינו הו"ע המס"נ, ובכח זה ה"ה מנצח במלחמה.

ועוד זאת, שגם ענין הנצחון קשור עם ענין היראה. והענין בזה, כפי שמבאר בעל ההילולא בהמשך דרושי חנוכה⁴⁹, ולפנ"ז, בדרושי אדמו"ר האמצעי בתו"ח פ' בשלח⁵⁰ [על הפסוק⁵¹ צדקת פרזונו בישראל, שעל זה דרשו רז"ל⁵² צדקה עשה הקב"ה עם ישראל שפיזון לבין האומות, וענין זה קשור גם עם מ"ש⁵³ פרזות תשב ירושלים, כמרומז בלשון הכתוב "פרזונו", מלשון פרזות, ולא פזרונו, מלשון פיזור], בפירוש מארז"ל⁵⁴ והנצח⁵⁵ זו [בנין] ירושלים, דענין ירושלים הוא כדאיתא במדרש⁵⁶ (הובא

41) ישע"י לג, ו. תרפ"ט (סה"מ קונטרסים ח"א לו, א ואילך.
 42) ברכות לג, ב. סה"מ תרפ"ט ע' קע).
 43) ספרי שופטים יז, ט. כתובות יז, א. 50) שלא, א ואילך (רכז, ד ואילך).
 44) שופטים שם. 51) ספר שופטים ה, יא — הפטרת
 45) לא, ב. פרשתנו.
 46) עקב י, יב. 52) פסחים פז, ב.
 47) איוב כח, יח. 53) זכרי' ב, ח.
 48) ראה תוד"ה עד אחת — מנחות יח, 54) ברכות נח, סע"א.
 א. 55) דברי הימים-א כט, יא.
 49) ד"ה א"ר אושעיא כו' צדקת פרזונו 56) ב"ר פנ"ו, י.

בתוספות⁵⁷) שנקרא על שם אברהם שקראהו הר ה' יראה⁵⁸, והעיר הי' נקרא כבר שלם, כדכתיב⁵⁹ ומלכי צדק מלך שלם, ולכן נקרא ירושלם, על שם יראה ועל שם שלם, שהו"ע שלימות היראה⁶⁰. והרי שלימות היראה היא היראה שמביאה לידי מס"נ בגלוי במעשה בפועל, כנ"ל.

ה) **ויש** להוסיף בזה, שענין זה קשור עם כללות ענין היראה, החל מיראה תתאה, כידוע⁶¹ שהיא חד עם (וממנה באים ל) שלימות היראה. והענין בזה, דהנה, הפסוק וגם נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם נאמר בנוגע למעלת מלכות דוד אפילו לגבי מלכות שאול⁶², שגם הוא נקרא משיח הוי'⁶³, ונמשח בשמן אפרסמון וכיו"ב (כדברי הגמרא במסכת הוריות⁶⁴). ומזה מובן, שהענין דנצח ישראל שמעורר בעצם המלך בעומק יותר מחיי המלך הוא במלכות דוד דוקא, שענינו של דוד הוא שעליו נאמר⁶⁵ נאום הגבר הוקם על, שהקים עולה כו'⁶⁶, שהו"ע הקבלת עול, והיינו, שהעבודה אינה מצד הבנה והשגה, אפילו לא באופן של רחובות הנהר, שזהו ענינו של שאול מרחובות⁶⁷ הנהר⁶⁸, אלא באופן של קבלת עול דוקא, כמ"ש⁶⁹ הנה שמוע מזבח טוב להקשיב מחלב אלים (ולכן הנה דוקא מלכות דוד היתה מלכות אמיתית, בדוגמת מלכות עולמים שלמעלה). וזהו גם מה שמבואר בהמשך תערי"ב⁷⁰ (ובכ"מ) שענין הנצח בעבודת האדם הוא שמנצח בעצמו לעשות גם כשאינו רוצה בטבעו בעצם, או גם לעשות היפך טבעו כו', בדרך ניצוח. וענין הנצח, אף שהוא במדרגה היותר תחתונה, לבר מגופא⁷¹, הרי זה קשור ומעורר למעלה ביותר, כפי שמבאר הצ"צ בארוכה באור התורה בראשית בתחלתו⁷², וכפי שמביא בהגהות ללקו"ת⁷³ בפירושו ומביא גואל לבני בנייהם, דקאי על נצח והוד, שענין זה קשור עם א-ל עליון, דקאי על בחי' הכתר. וכדאיתא

57) ד"ה הר — תענית טז, א.
 58) וירא כב, יד.
 59) לך לך יד, ח.
 60) ראה לקו"ת פקודי ד, א. פ' ראה כט, ד. ר"ה ס, ב.
 61) ראה תו"א קיד, ד. לקו"ת פ' ראה שם. לא, א. ביאורה"ז לאדמו"ר האמצעי אמור פא, א-ב. דרך חיים נז, ג. מאמרי אדמו"ר האמצעי דברים ח"ב ריש ע' תרנט. ביאורה"ז להצ"צ ח"א ע' תכג. קונטרס העבודה פ"ג (ע' 18).
 62) ראה תו"א יתרו עב, ג.
 63) שמואל-א כד, ו. ועוד.
 64) יב, א. רד"ק שמואל-א י, א.
 65) שמואל-ב כג, א.
 66) ראה מו"ק טז, ב. במדב"ר פי"ח, כא. מדרש שמואל פכ"ט.
 67) וישלח לו, לו.
 68) עץ חיים שער ח (שער דרושי נקודות) פ"ד.
 69) שמואל-א טז, כב.
 70) ח"ג ע' א"רכא.
 71) ראה עץ חיים שער טז (שער הולדת אר"א וזו"ן) רפ"ד. לקו"ת מסעי צ, ג.
 72) יח, א.
 73) תזריע כא, ב. לקו"ת מסעי שם.

בזהר⁷⁴ שענין הנצח קשור עם מצח, שהו"ע ההמשכה מבחי' מוחא סתימאה ובחי' עתיקא. וענינו בעבודת האדם, שהניצוח לעשות היפך טבעו, הוא, לא רק בענין שהוא היפך השכל, היפך הרגש שלו, והיפך כל כחותיו הגלויים, אלא גם היפך הטבע שהטביע בו הקב"ה, טבע דקדושה, שזהו כללות ההנהגה שמצד נפש השנית בישראל חלק אלקה ממעל ממש⁷⁵, והיינו, שנעשה אצלו אמיתית ענין המס"נ, שכולל גם מסירת נפש דקדושה, לצאת גם מהמיצרים וגבולים דקדושה, שזהו"ע דיצי"מ (שאז נקראו ישראל בשם צבאות הוי', שעבודתם היא כמו איש צבא שענינו הוא מס"נ), שהתחיל ע"י היציאה למעלה מהמיצרים וגבולים דקדושה, ובדרך ממילא נתבטלו גם המיצרים וגבולים דלמטה, והי' הענין דיצי"מ כפשוטו.

(ו) **והנה** נתינת האוצר היא בשביל נצח ישראל, היינו, כדי שישראל ינצחו המלחמה ע"י מדת הנצח, שזהו"ע שמעורר ומגיע בעצמות ומהות, למעלה גם מחיי המלך. והענין בזה, דהנה, תכלית כוונת הבריאה היא לפי שנתאוהה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים, נתאוהה דייקא, כמאמר רבינו הזקן⁷⁶ אויף אַ תאוה איז קיין קשיא, כיון שזהו"ע שלמעלה מקושיות, ואין זה בגדר כל עניני קושיא והעלם כו'. וענין זה (נתאוהה) צריך להיות נמשך לתחתונים דוקא (שזהו המקום שהי' עיקרי בתחלה), עד לתחתון שאין תחתון למטה ממנו. ובשביל זה ירדה הנשמה מאיגרא רמה לבירא עמיקתא⁷⁷, כדי לעבוד עבודתה בענין המעשה, המעשה הוא העיקר⁷⁸, שהוא כח הכי תחתון. וע"י ירידה זו נעשית העלי', ועד שמגיע לדרגא שלמעלה מגדר ירידה ועלי' — שהתחתון נעשה דירה לו ית', בדוגמת דירת האדם שבה נמצא האדם הדר בה בכל עצמותו⁷⁹, היינו, לא רק בהחיות הגלוי, אלא גם בעצם החיות (וכמובן מהמבואר בארוכה בנוגע לד' אמות של אדם⁸⁰, ועאכו"כ בנוגע לבית ודירה שמקיף ומגין עליו כו'). וענין זה נעשה ע"י כללות ענין מעשינו ועבודתינו במשך זמן הגלות¹⁶, שאז יש צורך בענין של מלחמה, שזהו היפך המעמד ומצב דתפארת אדם לשבת בית⁸¹, אלא אדרבה, ארץ צי' גו'⁸², שאז נעשה מעמד

ב ע' תרעט ואילך). אוה"ת בלק ע' תתקצו.
סה"מ תרל"ה ח"ב ריש ע' שנג. המשך תרס"ו
ס"ע ג. סה"מ תרס"ט ע' קס. תרע"ח ע' קצג.
תרצ"ב ע' יד.

(80) ראה קונטרס ענינה של תורת
החסידות ס"כ, ובהנסמן שם.

(81) ישע"י מד, יג.

(82) תהלים סג, ב.

(74) ח"ג קלו, ב (אד"ר) — הובא בהמשך
תער"ב שם ס"ע א'רלז.

(75) תניא רפ"ב.

(76) המשך תרס"ו ס"ע ז ואילך.

(77) לשון חז"ל — חגיגה ה, ב.

(78) אבות פ"א מ"ז.

(79) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ה

ח"א ע' תפט (ועם הגהות אוה"ת שה"ש כרך

ומצב דצמאה לך נפשי כמה לך בשרי [ועד שאומרים כן בקודש חזיתך]⁸³, כפי שמביא בעל ההילולא⁸⁴ פירוש רבינו הזקן⁸⁵ בשם מורו הבעש"ט: הלואי בקודש, כשנמצאים בארץ הקודש, היפך ארץ צי' ועיף, חזיתך, בתשוקה גדולה באופן דצמאה לך נפשי כמה לך בשרי, כמו בארץ צי' ועיף], כיון שיש שם נחש שרף ועקרב גו'⁸⁶, וצריך ללחום בענינים ההפכיים ולפעול בהם הענין דאתכפיא ואתהפכא, שזה נעשה ע"י התעוררות מדת הנצחון, כי, מצד מדת הנצח הנה לא זו בלבד שאינו סובל את המנגד, אלא עוד זאת, שלוחם עמו ומנצחו, והיינו, שלא להתפעל מכל החשבונות ומדידות והגבלות, אל יבוש מפני המלעיגים⁸⁷, ולעשות כל התלוי בו, מתוך יראה, עד לשלימות היראה וענין המס"נ (כנ"ל ס"ד), והיינו, שעבודתו היא כמו איש צבא שמוסר את נפשו וחייו בשביל ענין שלמעלה מזה. ועי"ז פועל אתערותא דלעילא כעין אתערותא דלתתא [והיינו שע"ז שמגלה את האוצר שבנפשו, שלכן נותן לו המלך את האוצר שלו], שמעורר ענין זה גם למעלה, בשם צבאות, כשאני נלחם עם הרשעים אני נקרא צבאות, היינו, שמגיע ומעורר במהות ועצמות המלך, למעלה גם מחיי המלך (כולל גם פנימיות החיות שלמעלה גם מהחיות הגלוי), שלכן מפקיר המלך את חייו כו'.

ז) **ועי"ז** נעשה גם בנין ירושלים (והנצח זו בנין ירושלים), הן בנין ירושלים ברוחניות, עי"ז שעבודתו היא באופן של שלימות היראה, ואח"כ גם — המעשה הוא העיקר — בנין ירושלים כפשוטו, באופן דפרוות תשב ירושלים, צדקת פרזונו, לאחרי וע"י שפיזרן לבין האומות, כדי ללחום מלחמות הוי' ולנצח, ע"י מדת הנצח, הקשורה עם שם צבאות, ומושרשת בהעצמות שלמעלה. ואז נעשה גם הענין דנצח ישראל לא ישקר ולא ינחם — מלכות בית דוד, שהוא יביא את הגאולה האמיתית והשלימה, ועד לאופן שיקויים היעוד ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר יחדיו⁸⁸, והיתה להוי' המלוכה⁸⁹, בקרוב ממש, במהרה בימינו ממש.

(83) שם, ג.
 (84) ד"ה א"ר אושעיא שבהערה 49. וש"נ.
 (85) ראה לקו"ת שמע"צ צב, ב. שה"ש נ, ס"א.
 (86) ישעי' מ, ה.
 (87) טור ורמ"א או"ח בתחילתו. שו"ע
 אדה"ז או"ח מהדו"ב ס"א ס"ג. מהדו"ק שם
 (88) ישעי' מ, ה.
 (89) עובדי' א, כא.
 (86) עקב ח, טו.

מכתבים הכלליים ליום היוֹרְצִיִּט

מכתב א'

ב"ה, ראש חודש שבט, ה'תשי"א.
ברוקלין, נ.י.

אל אנ"ש, תלמידי התמימים וכל הקרובים
לחסידות וחסידים די בכל אתר ואתר,
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

לקראת בא יום הגדול והקדוש הוא יום עשירי בשבט, יום הילולא
של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע הכ"מ – הנני לעורר אודות
מאמרו שנתן להדפיס ליום ההסתלקות, הוא ד"ה באתי לגני – יו"ד שבט
תשי"א,

אשר בטח תלמדו אותו בליל ויום ההילולא.

ובלשון נשיאנו במכתביו (קונטרס ג', קונט' לו²):

מסוגל הוא היום הזה להתקשר בעץ החיים, אשר כאו"א מאנ"ש
יזכה שיאיר עליו ועל כל ב"ב שיחיו זכות כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, אשר
מסר ונתן נפשו הק' עלינו להדריכנו במעגלי צדיקי יסוד עולם הוד כ"ק
אבותינו רבותינו הק' זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע להושע בבני חייא ומזונא
רויחא.

אנ"ש ותלמידי התמימים יחיו, התעוררו ובאו לחצרות ה', בבתי
כנסיות ובתי מדרשות, אל התפלה ואל למודי השיעורים ברבים, והתועדו
באהבת רעים לחזק את הלמודים בתמיכת לומדי תורה ועוסקים בעבודת
השי"ת.

(1) קונטרס ג: סה"מ קונטרסים ח"א ע' 76. ולאח"ז באג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"ב ע' קסו (המור"ל).

(2) קונטרס לו: סה"מ קונטרסים ח"ב שצו, ב. ולאח"ז באג"ק שם ח"ד ס"ע רעה ואילך (המור"ל).

מכתב כללי

סא

אנ"ש ותלמידי התמימים, וכל הנוטלים חלק בדרכי החסידים והחסידות עמדו הכן כולכם, אתם נשיכם בניכם ובנותיכם, לקבל ברכת הוי' בשפעת חיים ופרנסה טובה ונחת מיוצאי חלציכם, אשר ישפיע השי"ת לכם ולנו על ידי התעוררות רחמים רבים ממקור הרחמים והחסדים האמיתים, ע"ד מכניסי רחמים, אשר יעורר כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ בעל ההילולא, וברוכים תהיו בבני חייא ומזונא רויחא.

מנחם מענדל שניאורסאהן

מכתב ב'

ב"ה, ראש חודש שבט, ה'תשי"א.

ברוקלין, נ.י.

אל אנ"ש, תלמידי התמימים, אל המקושרים או
השייכים אל כ"ק מו"ח אדמו"ר צוקללה"ה
נבג"מ זי"ע הכ"מ,
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

במענה על שאלת רבים אודות סדר מפורט ביום העשירי בשבט
הבע"ל, הוא יום היאָרצייט של כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, הנני בזה להציע:
בשבת קדש שלפני היאָרצייט ישתדלו לעלות לתורה.

אם אין מספר העליות מספיק – יקראו בתורה בחדרים שונים, אבל
לא להוסיף על מספר הקרואים.

ישתדלו שמפטייר יהי' הגדול שבחבורה – בריצוי רוב המנין – או
על פי הגורל.

יבחרו וירימו מי שיתפלל לפני התיבה ביום היאָרצייט, ונכון לחלק
שיתפלל אחד ערבית, שני – שחרית, שלישי – מנחה כדי לזכות בזה מספר
יותר גדול של אנ"ש.

להדליק נר שידלק כל המעת לעת. אם אפשר בקל – נר של שעוה.

הנני בזה: ראה ג"כ מכ' כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ ע"ד היאָרצייט הראשון של אביו
כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע (חכמי ישראל בעש"ט ע' לג [ולאח"ז באגרות קודש אדמו"ר
מהוריי"צ ח"א ע' קלח]).

יקראו .. אבל לא להוסיף: הוראת כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ בשם אביו. ועיין שו"ת
צ"צ חאו"ח סל"ה.

של שעוה: ר"ת ה'קיצו ורננו ש'וכני ע'פר.

המראה מקומות וכו' בהערות הממוספרות – ניתוספו ע"י המו"ל.
1) יש לציין שגם במשך השנים שלאח"ז התייחס הרבי כו"כ פעמים להוראות שבמכתב זה ע"ד
סדר ההנהגה ביום ההילולא, וצוה לפרסמן כו'.

בשעת התפלות ידלקו חמשה נרות.

אחר התפלה (בבוקר – אחר אמירת תהלים) ילמוד (יסיים) המתפלל לפני התיבה פכ"ד דכלים ופ"ז דמקואות. אח"כ יאמר המשנה ר' חנניא בן עקשיא כו' ויאדיר. בלחש – איזה שורות בתניא, קדיש דרבנן.

אחר תפלת ערבית – יחזרו חלק מהמאמר דיום ההסתלקות (ד"ה באתי לגני, נדפס בקונטרס עד"פ) בע"פ. ואם אין מי שיחזור בע"פ ילמדוהו בפנים. וכן אחר תפלת הבוקר. ולסיימו אחר תפלת מנחה.

בבוקר קודם התפלה – פרק תניא. וכן לאחר תפלת מנחה.

בבוקר קודם התפלה ירים כל אחד תרומה להענינים השייכים לנשיאנו, הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, בעד עצמו ובעד כל אחד מבני ביתו שיחיו, וכן קודם תפלת מנחה.

לאחר תפלת הבוקר וחזרת הדא"ח – יקרא כל אחד פ"נ (כמובן בחגירת אבנט). אלו שזכו להכנס ליחידות, או עכ"פ לראות את פני כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ – יצייר עצמו, בעת קריאת הפ"נ, כאלו עומד לפניו. להניח הפ"נ אח"כ בין דפי מאמר, קונטרס וכו' של תורת כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ. ולשלחו (אם באפשרי – בו ביום) על מנת לקראותו על ציון שלו.

חמשה נרות .. (יסיים): ראה קונטרס ב' ניסן ה'תש"ח [סה"מ תש"ח ע' 146]², וה'תש"ט [סה"מ תש"ט ע' 74]³.
בלחש .. בתניא: כך נהג כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ⁴.

(2) ושם: כנגד נפש רוח נשמה חי' יחידה (משיחות כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א). וראה שיחת יט כסלו תשי"א (תו"מ ח"ב ע' 125): בפעם הראשונה שראיתי שמדליקים חמש נרות בעת התפלה ביארצייט (וכן בשנת האבלות), כשהייתי אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר בפאריז, שאלתי אצלו טעם הדבר, ולא השיב, ולאחר זמן אמר, שחמש הנרות הם כנגד חמש השמות שהנשמה נקראת בהם, נפש רוח נשמה חי' יחידה.

(3) ושם: א) לימוד המשניות הוא אחר אמירת שיעור התהלים שאחר התפלה. ב) פרק כד דכלים ופרק ז' דמקואות לומדים אחר סיום תפלת ערבית, סיום תפלת היום וסיום תפלת מנחה – הן במשך כל האחד עשר חודש הן ביום היארצייט. ג) במשך ימי האבילות, ר"ל, לומדים בגלוי רק משנה אחת. ד) הדיוק הוא לסיים הפרקים אחר התפלה.

(4) ראה ר"ד ימי השבעה ה"ש"ת ס"ט (תו"מ ח"א ע' 6): בשנת האבלות [אחר אמו הרבנית הצדקנית מרת שטערנא שרה נ"ע], ל"ע, כשהי' הרבי מסיים: „רבי חנניא בן עקשיא כו", לפני קדיש דרבנן, הי' נוהג להשען על ידו ולומר משהו בלחש.

(5) נדפס לאח"ז בסה"מ תש"י ע' 109 ואילך.

במשך המעט לעת – ללמוד פרקי המשניות של אותיות השם.
 במשך המעט לעת – לעשות התועדות.
 לקבוע שעה במשך המעט לעת – לבאר לבני ביתו שי' אודות כ"ק
 מו"ח אדמו"ר הכ"מ ועבודתו אשר עבד בה כל ימי חייו.
 במשך המעט לעת – לבקר (אלו הראויים לזה) בבתי הכנסיות
 ובבהמ"ד אשר בעיר לחזור שם מימרא או פתגם מתורתו של כ"ק מו"ח
 אדמו"ר הכ"מ, לבאר אודות אהבת כל ישראל שלו, להודיע ולהסביר
 תקנתו ע"ד אמירת תהלים, לימוד חומש עם פירש"י – ובמקומות
 המתאימים – גם ע"ד לימוד התניא כפי שחלקו לימות השנה. – אם
 באפשרי לעשות כל הנ"ל מתוך התועדות.
 במשך המעט לעת – לבקר (המוכשרים לזה) במקום כנוסי הנוער
 החרדי – ולהשתדל, ככל האפשרי בדרכי שלום, גם במקום כינוסי הנוער
 שלעת עתה עדיין אינו חרדי – ולבאר להם איך שחבה יתירה נודעת להם
 תמיד מאת כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, לבאר להם את אשר תבע מהם והתקוה
 והבטחון אשר בטח בהם, אשר סוף סוף ימלאו את תפקידם בהחזקת
 היהדות והפצת התורה בכל המרץ החום והחיות שהם מסגולת הנוער.

* * *

מובן אשר, אם זהו מתאים לתנאי המקום, ימשיכו בכל הנ"ל בימים
 אשר אחרי היארצייט ובפרט ביום הש"ק שלאחריו.

* * *

והוי"ו יחיש⁷ ביאת גואלנו והקיצו⁸ ורננו שוכני⁹ עפר, ונשיאנו, הוא
 כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, בעל ההילולא, בתוכם ישמיענו נפלאות וינהלנו
 בדרך העולה בית אל.

מנחם מענדל שניאורסאהן

(6) והוי"ו יחיש... נפלאות: ראה אג"ק אדמו"ר הצמח צדק ע' א. אדמו"ר מהר"ש ע' א.

(7) יחיש: אולי י"ל שבזה נכללת ג"כ בקשה שיהיו במזריגת זכו, וכדו"ל: זכו אחישנה (סנה' צח,

א). – הערה במכתב כד טבת תשכ"ב (אג"ק חכ"ב ע' צו).

(8) ישע"י כו, יט.

(9) שוכני עפר.. הוא.. בתוכם: להעיר מדרז"ל שוכני עפר כו' שנעשה שכן לעפר בחייו (סוטה ה,

א. הובאה בשו"ע אדה"ז סקנ"ו ס"ג). וידועה אגה"ק דאדה"ז, אשר כתב קרוב לזמן הסתלקותו: נפש

השפלה באמת לאמיתו כו'. – הערה שם.